

LETNIK XL, ŠTEVILKA 2/2024

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE
FILATELIJA

ISSN 1408-0303

V tej številki si lahko preberete:

Bojan Bračič
Beseda predsednika FZS 3

Alojz Tomc
Doba fašizma in fašistični koledar 4

Alojz Tomc
Italijanska vojaška vinjeta iz leta 1943 10

Veselko Guštin
Zgodba o pismu – 24 18

Zmago Jelinčič Plemeniti
Pomanjkanje pisarniškega materiala
po koncu 2. svetovne vojne 20

Boštjan Petauer FRPSL
Kje je Mafijski otok? 22

Bojan Bračič
Izposojeno razmišljanje 23

Bojan Bračič
Svetovna razstava EFIRO 2024 26

Igor Pirc
Sestanek regionalne skupine Balkanfila
in napoved naslednje razstave v Solunu 30

Boštjan Petauer FRPSL
O Verigarjih tudi na Dunaju 32

Boštjan Petauer FRPSL
90. obletnica FD Ljubljana 34

Janez Cerkvenik
»Zdrav duh v zdravem telesu« 38

Stanislav Čičerov
In memoriam – Dalibor Stoviček 41

Matevž Žugelj
Mladi upi filatelije 42

Bojan Bračič
Predstavitve znamk Rastline Pohorja 44

Veni Ferant
Razstava kaktusov 46

Veni Ferant
Novice iz Doline zelenega zlata 47

Pošta Slovenije
Oglas našega sponzorja 48

NOVA GLASILLO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE FILATELIJA

„Za bogatitev in širjenje filatelističnega znanja.“

Filatelistična zveza Slovenije (Zveza FZS) je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. Je članica Mednarodne filatelistične zveze (Fédération Internationale de Philatélie – FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations – FEPA).

Za izdajatelja: Bojan Bračič, predsednik FZS.

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik: Veni Ferant
e-naslov: veni.ferant@gmail.com

Člani uredniškega odbora:
Bojan Bračič, Veselko Guštin, Igor Pirc,
Peter Suhadolc, Alojz Tomc.

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na naslovnici:

Ali se mladi danes še navdušujejo za filatelijo?
Foto: Matevž Žugelj.

Oblikovanje in priprava za tisk: Veni Ferant.
Tisk: Tiskarna Koštomaj, Celje. Julij 2024.
Naklada: 700 izvodov.

Naslov uredništva: Filatelistična zveza Slovenije,
p.p. 1584, 1001 Ljubljana. <http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303.

Člani FZS prejemajo glasilo brezplačno.

Beseda predsednika FZS

Spoštovane kolegice in kolegi,

volilni zbor članov FZS je za nami in lahko zapišem, da smo ga uspešno izpeljali. Novo (staro) vodstvo si je zadalo nekaj nalog, ki smo jih že začeli uresničevati, žal pa je odziv s strani društev zelo tih. Na vprašalnik, ki smo ga poslali društvom, so po več kot mesecu dni odgovorila le štiri društva od 23, kolikor bi jih naj sestavljalo našo Zvezo, čeprav se glavna počitniška sezona še ni začela. Težko verjamem, da so v vseh društvih zadovoljni s

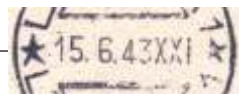
finančnim stanjem ter številom članov in da ne želijo nasvetov, kako omenjene stvari izboljšati, toda ... potem vse tiho je bilo.

Spletno stran Zveze bomo zagotovo kmalu dodelali. Nekaj kolegov je svoje naloge že izpolnilo, nekaj jih še čakam, vse ostalo pa bomo zgleda lahko nadaljevali šele jeseni.

Iz poročila o udeležbi na Svetovni filatelistični razstavi EFIRO 2024 boste razbrali, da segajo slovenski razstavljalci po visokih mestih, kar pomeni, da znajo pripraviti kakovostne eksponate. To zelo pozitivno stanje naše filatelije pa po drugi strani postavlja pred Zvezo določene probleme. Sistem določanja članarine Svetovni filatelistični zvezi (FIP) je namreč tak, da je odvisen od števila pozlačenih in višjih medalj, doseženih na razstavah s FIP pokroviteljstvom, ki so jih prejeli razstavljalci določene države. Do sedaj smo plačevali članarino v višini do 10 pozlačenih medalj. Zadnje »štetje« pa je pokazalo, da imamo tako visoko ocenjenih eksponatov okoli 20, kar bi pomenilo enkrat višjo članarino in druge večje ali višje obveznosti naših komisarjev. Pri pregledu pri FIP registriranih eksponatov slovenskih razstavljalcev smo hkrati ugotovili, da mnogi eksponatov, za katere so dobili visoke ocene, že dolgo niso razstavljali. Zaključujemo lahko, da jih več ne dopolnjujejo ali nadgrajujejo in takih ne bodo več razstavljali. Za take eksponate pravimo, da niso več živi, zato smo prosili avtorje, da jih uradno umaknejo s FIP liste. Seveda pa jih lahko še vedno razstavljajo na razstavah nekoliko nižjega ranga. Ob tem pa se pojavlja vprašanje, ali za nižji rang ni več toliko interesa, ali so se nekateri ustrašili novo sprejetih smernic, ki predvidevajo udeležbo razstavljalcev pri plačilu pristojbine za razstavljanje, ali pa enostavno nimamo več novih eksponatov in predvsem novih razstavljalcev, že večkrat razstavljanje zgodbe pa mnogi ne želijo več kazati naokoli, ker so ostale enake. Karkoli že je vzrok, bo treba nekaj narediti tudi v tej smeri, da ohranimo renome solidne filatelistične zveze.

Vsem bralkam in bralcem naše revije želim prijetne poletne dni.

Bojan Bračič, predsednik Zveze FZS

Alojz Tomc

Doba fašizma in fašistični koledar

Ko sem pred leti začel z zbiranjem poštno-zgodovinskega gradiva iz časa italijanske okupacije Ljubljanske pokrajine med drugo svetovno vojno, sem hitro opazil, da so imeli odtisi nekaterih poštних žigov v datumski vrstici še eno oznako, zapisano z rimskimi številkami. Vedel sem le, da pomeni leto fašistične dobe (vladavine), a ne več kot to.

Nekoč sem, med primerjanjem odtisov poštних žigov pošte Ljubljana 1 iz leta 1942, presenečen opazil, da imajo zgodnejši odtisi za datumom zapisano leto XX, tisti proti koncu leta pa leto XXI.

Najprej sem pomislil na napačno nastavljeno letnico, pa sem hitro ugotovil, da temu ni tako. Tudi pri odtisih žigov drugih pošt sem opazil podoben vzorec, torej ni šlo za napako.

Takrat še nisem vedel, da se je v Kraljevini Italiji, katere del je bila tudi *Ljubljanska pokrajina* (priključena je bila 3. maja 1941 kot 91. provinca), uporabljal fašistični koledar, ki pa se ni skladal z gregorijanskim ali krščanskim koledarjem, kot ga danes pozna (in uporablja) večina držav sveta. Da bi bolje razumel proučevano gradivo, sem se moral seznaniti z razmerami v tistem času, ki jih v grobem predstavljam v nadaljevanju.

Fašizem in Mussolini

Fašizem (italijansko *fascismo*) je politični sistem, ki ga je v Kraljevini Italiji (po prvi svetovni vojni) vzpostavil Benito Mussolini, ustanovitelj nacionalne fašistične stranke. Izraz izhaja iz latinščine, kjer *fascis* pomeni sveženj (zvitok, snop, butara). Iz njega je bil izpeljan italijanski izraz *fascio* (množina *fasci*) z enakim pomenom. V starem Rimu so bile cilindrične butare (*fasces*) s sekuro v sredi najprej simbol kraljeve in nato republikanske oblasti. Ponazarjale naj bi enotnost in moč: posamezno palico se da zlomiti, skupina palic (butara) pa je nezlomljiva in utegne biti nevarna, saj vsebuje sekuro. V Italiji je ta simbol že pred letom 1919 poudarjal povezanost Italije z veličino in sijajem starega Rima.

Fašistična stranka je na volitvah leta 1919 popolnoma pogorela, leta 1921 pa je že

Štirje odtisi poštних žigov pošte LJUBLJANA 1 iz treh let okupacije (1941, 1942 in 1943 – po gregorijanskem koledarju) in le dve oznaki leta fašistične dobe (XX in XXI – po fašističnem koledarju).

dobila 35 sedežev v poslanski zbornici in postala odločilen dejavnik državne politike. V oktobru 1922 je Mussolini s svojimi privrženci izvedel *pohod na Rim* in zahteval prevzem oblasti. Ob vseplošnem nasilju fašističnih oboroženih skupin (črnih srajc) je kralj Viktor Emanuel III. ponudil vodenje vlade Mussoliniju. Njegova vlada je nastopila 29. novembra 1922, odobrila pa sta jo tako poslanska zbornica kot senat. Mussolini je postal ministrski predsednik in notranji minister, v Italiji pa je prišel na oblast fašizem.

Serija italijanskih znamk iz leta 1923 ob prvi obletnici pohoda na Rim. Na vseh se pojavlja simbol stranke butarica šibja s sekiro.

Mussolini je postopno odpravil demokracijo in skoraj vse ustavne in običajne omejitve svoje moči ter ustanovil policijsko državo. Postal je *Duce* ali voditelj, ki je vodil Italijo kot diktator. Zgledoval se je po antičnem rimskem imperiju in je zato uporabljal mnoge simbole antičnega Rima, na primer že omenjeni *fascio* (sveženj šibja s sekiro) kot simbol svoje stranke.

Iz Italije je želel narediti veliki imperij, ki bi obsegal večji del severo-vzhodne Afrike, v Evropi pa balkanske države. Bil je mnenja, da je Italija po prvi svetovni vojni

dobila premalo ozemlja in se je, poleg samostojnih osvajanj in kolonizacije dežel, povezal z nemškim nacističnim voditeljem Adolfom Hitlerjem in silami osi. Pomagal je tudi nacionalistom pod vodstvom generala Franca v španski državljanski vojni.

Edina znamka nemškega rajha s podobo Benita Mussolinija je bila izdana ob Hitlerjevem obisku Rima, 30. januarja 1941.

V drugo svetovno vojno je Italija vstopila 10. junija 1940 z vojno napovedjo Franciji in Veliki Britaniji. Po začetnih uspehih bojevanja na več frontah so se močno okrepila odporiška gibanja v okupiranih deželah. Zavezniške sile so bile vse močnejše in tehtnica se je začela prevešati na njihovo stran. Po nemško-italijanskem porazu v Afriki, uspehih Sovjetske zveze na vzhodni fronti in kasnejšem izkrcanju zaveznikov na Siciliji, je kralj Viktor Emanuel III. dal 25. julija 1943 aretirati Mussolinija in razpustil vlado, ki je trajala natanko 20 let, 8 mesecev in 25 dni. Premirje z zavezniško vojsko je bilo podpisano 3. septembra 1943, nova italijanska vlada pa je 8. septembra 1943 razglasila brezpogojno kapitulacijo svojih oboroženih sil.

Nemci so s pomočjo fašistov prevzeli nadzor nad italijanskim polotokom, osvobodili Mussolinija in ustanovili *Italijansko socialno republiko* (*Repubblica Sociale Italiana – RSI*), kolaboracionistično marionetno državo, ki so jo vodili

Mussolini in njegovi sodelavci. Po mestecu Salò ob Gardskem jezeru, ki je bilo *de facto* njeno glavno mesto, so jo nekateri imenovali tudi *Salojska republika* (*Repubblica di Salò*).

*Ekspresna znamka iz leta 1933
s podobo kralja Viktorja Emanuela III.
in pretiskom iz leta 1944.*

Italijanski odpor proti nemški okupaciji in italijanskim fašističnim sodelavcem se je razvil po vsem polotoku, medtem ko je kralj nekaj italijanskih enot na jugu organiziral v vojsko, ki se je do konca vojne borila skupaj z anglo-ameriškimi zavezniki. Manjše število italijanskih vojakov RSI se je še naprej borilo skupaj z Nemci. Državo je zajela državljanska vojna.

Italijansko odporiško gibanje se je bojevalo v gverilski vojni proti nemškim silam in silam RSI. Mussolinija so na begu 28. aprila 1945 ujeli in ubili italijanski partizani, kar je dokončno zaključilo dobo fašizma. V današnji Republiki Italiji je fašizem prepovedan, izraz *fašizem* pa se v Italiji omejuje zgolj na dobo Mussolinijeve vlade.

Fašistična doba in njen koledar

Fašistično dobo (*era fascista*) je pravzaprav ustvaril fašizem, saj je bilo že od vsega začetka govora o dobi fašizma v smislu novega koledarskega štetja let in njihovega zapisovanja. Splošno je znano,

da so med francosko revolucijo revolucionarji leta 1793 uvedli nov koledar in začetek štetja let od revolucionarnega leta 1789, veliko manj pa, da so se po njih zgledovali tudi fašisti. Leta so šteli od fašističnega prevzema oblasti oziroma od mitskega pohoda nad Rim, ki se je zgodil 28. oktobra 1922. Za prvi dan leta ena (I) so določili 29. oktober 1922 oziroma dan po tem pohodu, ko je kralj Viktor Emanuel III. pooblastil Mussolinija za sestavo vlade. Leto ena (I) se je zaključilo naslednjega 28. oktobra.

Po fašističnem koledarju je 28. oktober postal dneva prost dan, ukinjen pa je bil 1. november, dan vseh svetih, v katoliški Italiji sicer eden najbolj svetih praznikov. Ta poseg je bil eden izmed znakov, da se želi fašistična stranka uveljaviti kot edini določevalec simbolov in vrednot v Italiji in želi izriniti Katoliško cerkev, čeprav je z njo skušala vsaj na videz ohranjati dobre odnose. Namen koledarja je bil nadomestiti meščanski gregorijanski koledar do te mere, da je bilo leta 1939 časopisom celo prepovedano pisati o novem letu.

Mussolini je že leta 1923 v datumih zapisoval leto dobe fašizma, vendar je bil uradni odlok o novem štetju izdan šele 25. decembra 1926 (v letu V).

Glavni časopisi, med njimi *Il Messaggero* in *La Stampa*, so uvedli novost že takoj januarja, nekateri pa precej pozneje, na primer *La Domenica del Corriere* šele novembra, to je po začetku novega leta. Dekret je imel zakonsko veljavo in je zapovedoval datacijo vseh javnih dokumentov, vključno z notarskimi.

Obveznost dodajanja letnice fašistične dobe z rimsko številko poleg letnice krščanske dobe je začela veljati s prvim dnem leta VI, 29. oktobra 1927.

Banka Italije je bila z odlokom o novem štetju let seznanjena že prej, da bi lahko pravočasno pripravila bankovce, ki bodo prišli v obtok. Sprejela je nove dekrete o emisijah apoenov za 50, 100, 500 in 1000 lir (še v letu V). Ustrezni datumi dekretov, zdaj z dodano letnico fašistične dobe, so bili natisnjenih na vseh bankovcih, četudi so bili ti tiskani kasneje. Ducejevo *Koledarsko revolucijo* je leta 1929 zaključil bankovec za 1000 lir.

Bankovec za 1000 lir iz leta 1941 z navedbo datuma dekretov in zapisi let fašistične dobe na levem robu.

Pravilen zapis datuma se je na primer glasil: *31 ottobre 1929 Anno VIII Era Fascista* (31. oktober 1929, leto 8 fašistične dobe), a je sčasoma postalo običajno, da so datume nekoliko skrajšali, recimo z opuščanjem besed *Anno* in *Era Fascista* ali z njihovim skrajšanjem zgolj na črko *A* in na *E.F.* ali *EF.*

Letnica fašistične dobe se je postopoma začela pojavljati tudi na kovanem denarju. Prvi italijanski kovanec s to oznako je bil srebrnik za 20 lir iz leta 1927 (A. VI), sledila pa sta mu zlatnika za 50 in 100 lir iz leta 1931 (IX). Ostali kovanci za 5, 10, 20 in 50 centesimov ter za 1, 2, 5 in

10 lir so prvič imeli omenjeno letnico leta 1936 (XIV), potem pa so jih (razen 10 lirskih) redno kovali med leti 1939 (XVII) in 1943 (XXI).

Srebrnik za 20 lir iz leta 1927 (A VI) je bil prvi italijanski kovanec z letnico fašistične dobe.

Seveda se je oznaka nove dobe (v raznih oblikah) pojavljala tudi na poštah znamkah fašistične Italije, a ne na vseh. Redne, portovne, paketne, službene, znamke za pnevmatsko pošto in razne druge, ki so bile v uporabi dlje časa (več let), omenjene letnice niso imele. Ta se je pojavljala večinoma le na priložnostnih znamkah (pa še to ne vedno) in na le nekaj ekspresnih in letalskih znamkah, ko so te imele priložnostni značaj.

Leto dobe fašizma se je na znamkah prvič pojavilo 4. avgusta 1928 (A VI). Od desetih znamk v seriji so jo imele le štiri.

Ena takih priložnostnih serij, sestavljena iz dvajsetih znamk, od tega sta bili dve letalski in dve ekspresni, je bila izdana ob deseti obletnici pohoda na Rim (*Anno X*). Deseta obletnica se je imenovala *Decennale* (spominja na starorimske *Decennalia*), katere osrednji dogodek je bila *Razstava fašistične revolucije* (italijansko *Mostra della Rivoluzione*

Fascista). To je bila umetniška razstava, ki je potekala v Palazzo delle Esposizioni v Rimu med letoma 1932 in 1934. Odprl jo je Benito Mussolini 28. oktobra 1932 in je bila najdlje trajajoča razstava fašističnega režima. V dveh letih si jo je ogledalo skoraj štiri milijone obiskovalcev.

Znamka iz leta 1932 iz serije ob 10. obletnici pohoda fašistov na Rim z napisom OGGI - DOMANI - SEMPRE (danes - jutri - vedno).

Italija je za področja, ki jih je okupirala, v začetni fazi okupacije v poštnem prometu uporabljala bodisi italijanske ali pa tamkajšnje poštne znamke prejšnjih oblasti, kasneje opremljene z ustreznimi pretiski, potem pa je zanje tiskala tudi nove znamke, na primer za Črno Goro in svoje kolonije v severni in severovzhodni Afriki.

Znamki takratnih italijanskih kolonij: Libije iz leta 1940 (XVIII) in Etiopije iz leta 1936 (A XIV E.F.).

Tudi v Ljubljanski pokrajini je bilo podobno, le da zanje niso tiskali novih znamk. Ko je zmanjkalo z besedilom *Co. Ci. in R. Commissariato / Civile / Territori Sloveni / occupati / LUBIANA* pretiskanih starojugoslovanskih znamkah v dinarjih oz. jim je potekla veljavnost (zaradi prehoda na lire), so bile v uporabi italijanske znamke.

Omenjena pretiska nista vsebovala datumov ali letnic z rimsko oznako leta fašistične vladavine kot na primer pretisk na enakih rednih in letalskih znamkah v okupirani Črni Gori (italijansko Montenegro).

Datum v pretisku 17-IV-1941-XIX je pomenil dan vstopa prvih italijanskih vojakov v Črno Goro, obenem pa je bil tudi dan podpisa kapitulacije kraljevine Jugoslavije. Enak pretisk je bil uporabljen tudi na zatečenih dopisnicah.

*Okupacija
Črne Gore.
Redna znamka
z datumom
v pretisku in
letom fašistične
dobe (XIX).*

Kot datum prenehanja fašističnega koledarja lahko štejemo 25. julij 1943, ko je fašistični režim padel, vendar pa je od 23. septembra 1943 do konca aprila 1945 ta še vedno veljal v Italijanski socialni republiki (RSI), torej v severni Italiji, kjer je še vladal fašizem.

Danes je v Italiji še cela vrsta spomenikov z oznakami fašistične dobe. Na nekaterih zgradbah ali v knjigah iz tistega časa včasih zasledimo le letnico fašističnega obdobja, ne pa tudi dejanskega datuma krščanskega obdobja. V takih primerih je

lahko koristna tabela, ki omogoča, da hitro ugotovimo, na katero obdobje gregorijanskega koledarja se nanaša posamezno leto fašističnega obdobja.

Znamka je bila izdana 23. aprila, katerega leta, pa ugotovite iz tabele.

**LETA FAŠISTIČNE DOBE
(po gregorijanskem koledarju)**

v Kraljevini Italiji

Leto	Začetek	Konec
I	29. okt. 1922	28. okt. 1923
II	29. okt. 1923	28. okt. 1924
III	29. okt. 1924	28. okt. 1925
IV	29. okt. 1925	28. okt. 1926
V	29. okt. 1926	28. okt. 1927
VI	29. okt. 1927	28. okt. 1928
VII	29. okt. 1928	28. okt. 1929
VIII	29. okt. 1929	28. okt. 1930
IX	29. okt. 1930	28. okt. 1931
X	29. okt. 1931	28. okt. 1932
XI	29. okt. 1932	28. okt. 1933
XII	29. okt. 1933	28. okt. 1934
XIII	29. okt. 1934	28. okt. 1935
XIV	29. okt. 1935	28. okt. 1936
XV	29. okt. 1936	28. okt. 1937
XVI	29. okt. 1937	28. okt. 1938
XVII	29. okt. 1938	28. okt. 1939
XVIII	29. okt. 1939	28. okt. 1940
XIX	29. okt. 1940	28. okt. 1941
XX	29. okt. 1941	28. okt. 1942
XXI	29. okt. 1942	25. jul. 1943

v Italijanski socialni republiki (RSI)

XXII	23. sept. 1943	28. okt. 1944
XXIII	29. okt. 1944	30. apr. 1945

Viri:

1. Kranjc, Bojan: Poštni žigi na Slovenskem, www.postnizigi.si
2. https://sl.wikipedia.org/wiki/Fašizem_v_Italiji
3. <https://www.cronacanumismatica.com/sullindicazione-dell-era-fascista-sulla-cartamoneta-italiana/>
4. Catalogo Enciclopedico Italiano 2006, Regno d'Italia, Occupazione, Fiume, Posta Militare, C.E.I. S.r.l., Milano 2006
5. www.delcampe.net
6. Lastna zbirka

Povzetek

Namen članka je seznaniti bralce s pojmom fašistične dobe in novim fašističnim koledarjem, ki ju je v kraljevini Italiji leta 1922 ustvaril fašizem in kako razumeti novo številčenje let (zapisano z rimskimi številkami), ki se pojavlja tudi na gradivu, ki je predmet zbiranja, v primerjavi z gregorijanskim koledarjem, ki ga uporabljamo danes.

Summary

The purpose of this article is to introduce readers to the concept of the fascist era and the new fascist calendar created by fascism in the Kingdom of Italy in 1922, and how to understand the new numbering of years (written in Roman numerals), which also appears on the material being collected, in comparison with the Gregorian calendar used today.

alozj_tomc1@t-2.net

Alojz Tomc

Italijanska vojaška vinjeta iz leta 1943

Na spletnih dražbah se precej pogosto pojavlja poštni znamki podobna vinjeta s podobo italijanskega kralja Viktorja Emanuela III. in letnico 1943.

Napis REGIO ESERCITO na njej nakazuje, da je bila najbrž izdana za potrebe italijanske kraljeve vojske. A kakšne?

Ponudniki na spletu to vinjeto največkrat predstavljajo kot znamko za oprostitvev poštne, čeprav je že na prvi pogled vidno, da nima zveze s pošto. Vinjeta nima niti oznake pošte (ali države), niti nominalne vrednosti, ki bi nakazovala, da gre za poštno vrednotnico ali morda kolek.

Kljub temu sem jo poskušal najti v več različnih svetovnih filatelističnih katalogih, ki obravnavajo to obdobje italijanske filatelije. Seveda nisem bil uspešen. Upal sem, da bo morda opisana v kakšnem od italijanskih katalogov, pa četudi le med opombami. Moj stari *Unificato* je bil preveč splošen, novejši *Sassone*, pa kljub napisu, da gre za specialni katalog znamk Italije in italijanskih držav, tudi ni izpolnil pričakovanj.

Potem sem na spletu našel zapis, da je omenjena vinjeta opisana v italijanskem enciklopedičnem katalogu *CEI (Catalogo Enciclopedico Italiano)*. Poln upanja sem kupil starejši izvod kataloga iz leta 2006 in končno, v tretjem delu, ki sicer obravnava vojaško pošto med prvo svetovno vojno, na koncu našel njeno sliko in nekaj osnovnih podatkov o tisku in njeni uporabi.

Vinjete so bile natisnjene v *Istituto Poligrafico dello Stato – Officine Carte Valori – Roma*, to je v delavnicah za

vrednostne papirje Državnega poligrafskega inštituta v Rimu ali po domače v glavni državni tiskarni, kjer so sicer tiskali italijanske poštne znamke in bankovce. Pod sliko vsake vinjete, katere velikost je približno 21 x 37 mm, je skrajšana oznaka tiskarne (IST. POL. STATO - OFF. CARTE VALORI).

Tiskarska plošča je vsebovala 100 klišejev, razporejenih v dve skupini po 50 (10 x 5), zato je vsaka tiskarska pola vsebovala po dve poli vinjet, natisnjeni ena nad drugo, z vmesnim presledkom v velikosti polovice višine ene vinjete. Tiskane so bile v karminsko rdeči barvi, v tehniki rotacijskega globokega tiska, na belem papirju z vodnim znakom v obliki

*Spodnja od obeh pol
iz razrezane tiskarske pole 100 vinjet,
oštevilčena z zaporedno številko 9989.*

krone, ki so ga sicer uporabljali za tisk poštних znamk Kraljevine Italije v tistem času.

Pole so potem gumirali (jim na hrbtno stran nanesli lepilo), na koncu pa so jih še zobčali in sicer grebenasto $14 \frac{1}{4} \times 14$. Zaenkrat še nikjer nisem videl (ali zasledil omembe) kakšnih napak pri tisku, makulature ali pa nezobčanih primerkov te vinjete.

Zaradi lažje manipulacije, transporta, pošiljanja in razdeljevanja vinjet so gotove tiskarske pole (po zobčanju) razrezali na manjše pole po 50 vinjet. Če bi šlo za poštne znamke, bi jim rekli prodajne pole, ker pa vinjete niso bile v prosti prodaji, izraz ne pride v poštev. Očitno je nekaj tiskarskih pol ostalo nerazrezanih (celih), saj se na trgu občasno pojavljajo vertikalni pari vinjet z vmesnim poljem (angleško *gutter pair*).

Za eno luknjico daljša perforacija nad vinjetama na poziciji 1 in 2 v zgoraj ležeči poli.

Za eno luknjico daljša perforacija na spodnjem robu pole spodaj (pod vinjetama na poziciji 41 in 42).

ležale spodaj (pod njimi), le, da je pri perforaciji le-teh ena luknjica odveč na desnem in spodnjem robu. Pri ostalih robovih pol (na levi in v sredini tiskarske pole) ni bilo presežka ene luknjice pri perforacijah (glej sliko spodaj). Prav ta značilnost zobčanja razkriva prvoten položaj posamezne pole v tiskarski poli.

Osrednji del nerazrezane tiskarske pole z vinjetami iz zadnje vrste zgornje pole (pozicije 41-46) in iz prve vrste spodnje pole (pozicije 1-6).

Nad peto vinjeto spodaj je na glavo obrnjena numeracija pole (številka 5554).

Pri pregledu zobčanja sem opazil, da sta horizontalna in vertikalna perforacija pri polah, ki so bile v tiskarskih polah zgoraj, na zgornjem in desnem robu daljši in presegata potrebno dolžino za eno luknjico. Podobno je tudi pri polah, ki so

Vsaka pola petdesetih vinjet je imela na levem robu pole okrasni vzorec v obliki starogrškega meandra, sestavljen iz niza pravokotno lomljenih neprekinjenih črt, oblikovanih v ponavljajoči se motiv (*Greek frat* ali *Greek key*).

Vse pole so bile oštevilčene s štirištevilčnim numeratorjem tako, da je bila, vedno nad peto vinjeto v poli, odtisnjena njena zaporedna številka. Zanimivo je, da so bile vse numeracije pol, katerih slike sem videl, obrnjene na glavo.

Peta in šesta vinjeta v tiskarski poli z numeracijo 9980 (in ne 0866), saj so bile številke plošč vedno odtisnjene na glavo.

Format posamezne vinjete je 24 x 40 mm, enak kot pri takratnih priložnostnih in ekspresnih znamkah. Ker je bil raster vodnih znakov v papirju za tisk (krone) prilagojen takratnim rednim in porto znamkam, da so te imele po eno krono na znamko, format vinjet pa je dvakrat večji, ima vsaka vinjeta v papirju vidna po dva vodna znaka (dve kroni).

Podatka o nakladi te vinjete še nisem našel, a glede na to, da je bil numerator številčenja pol štirimesten (do 9999), najvišja zaporedna številka pole, ki sem jo videl, pa 9989 (prva slika), sem sklepal, da je bila naklada vinjet 500.000 primerkov, ob predpostavki, da je vsaka pola imela svojo številko in sta bili na vsaki tiskarski poli po dve različni numeraciji.

Ko sem kasneje videl poli z zaporednima številčkama 9089 in 9090, sem najprej pomislil, da sta bili nekoč del iste tiskarske pole, liha zgoraj in soda spodaj. Vse lepo in prav, dokler nisem opazil, da sta obe poli zobčani po enakem vzorcu in sta dejansko obe spodnji, torej iz različnih tiskarskih pol. To, da imata enako zobčani poli enkrat sodo številko, drugič pa liho (takih primerov sem videl še nekaj), gre bolj v prid teoriji, da so dejansko numerirali tiskarske pole. Če to drži, potem bi obe poli (zgornja in spodnja) na isti tiskarski poli, morali imeti enako numeracijo, naklada vinjet pa bi bila 1.000.000 kosov.

Na vinjetah je upodobljen italijanski kralj Viktor Emanuel III. v vojaški (maršalski) uniformi. Vladal je kot kralj Italije (od 29. julija 1900 do abdikacije 9. maja 1946) ter kot cesar Etiopije (1936-1941) in kralj Albanije (1939-1943). Med njegovo skoraj 46-letno vladavino, ki se je začela po atentatu na njegovega očeta Umberta I., se je Kraljevina Italija vključila v dve svetovni vojni. Nekateri so mu zato rekli *il Re soldato* (kralj vojakov), zaradi njegove skromne višine (le 153 cm) pa tudi *Sciaboletta* (mala sablja). Poročen je bil z Jeleno Petrović Njegoš, hčerko črnogorskega kneza (kasneje kralja) Nikole I, s katero sta imela pet otrok, med njimi tudi sina Umberta II., kateremu je predal prestol. Med vladavino Viktorja

Emanuela III. se je rodil, vzpel in padel italijanski fašizem in njegov režim, kar je vplivalo tudi na izgled te vinjete, saj je vsebovala elemente značilne za fašistično dobo.

Nad podobo kralja je v prvi vrstici, med simboliziranimi znakoma fašistične stranke (butaricama šibja s sekiro), napis REGIO (kraljeva), v drugi vrsti pa napis ESERCITO (vojska). Pod sliko je letnica 1943, zapisana z arabskimi številkami (po gregorijanskem koledarju), pod njo pa letnici fašistične dobe XXI-XXII (21-22), zapisani z rimskimi številkami (po takrat veljavnem fašističnem koledarju) in okrajšava za dobo fašizma (*era fascista - E. F.*).

Očitno je bila predvidena uporaba vinjete v obeh letih, a se je izkazalo, da je fašizem prej padel. Po takrat veljavnem

fašističnem koledarju bi moralo leto XXI trajati od 29. oktobra 1942 do 28. oktobra 1943, potem pa bi se začelo leto XXII. Po katalogu CEI je bila vinjeta izdana julija 1943, kar je bilo ravno še v letu XXI, ki se je 25. julija nenadoma končalo z odstavitvijo in aretacijo predsednika vlade in notranjega ministra, vodje fašistične stranke Benita Mussolinija.

Na spletni strani www.accademia-diposta.it, ki obravnava italijansko filatelijo in poštno zgodovino, sem našel podatek, da je bila omenjena vinjeta uvedena 20. julija 1943 z namenom omejevanja vojaškega dopusta, pridobljenega na nepravilen način.

Uporabljala se je kot nekakšna varnostna oznaka dokumentov (*marca di sicurezza per documenti*) na raznih vojaških obrazcih (licencah): za potrjevanje

Štirje obrazci (št. 32, 299, 688 in 2091) in eno natipkano potrdilo o potovanju, vsi izdani v avgustu in septembru 1943 in opremljeni z vojaško vinjeto, ki je, žigosana z žigom enote izdajateljice dokumenta, zagotavljala njegovo avtentičnost.

neomejenih in začasnih neomejenih dopustov (št. 4, 5 in 32), pisem in dopustniških listov (št. 298 in 299), potrdil za potovanje (št. 688), potrdil o vstopu ali izstopu iz bolnišnic (št. 2089 in 2091) ter potovalnih listov (št. 2234).

Odrejeno je bilo, da je s 1. septembrom 1943 potrebno vinjete razveljaviti tako, da se nanje, preko napisa 1943 / XXI-XXII E.F. pod sliko kralja, odtisne še podolgovati žig ANNULLATO (uničeno).

Lokalno izdelanih je bila cela vrsta, njihov namen pa je bil na vinjetah zakriti zapis leta fašistične dobe, podobno kot so ga po padcu fašizma, 25. julija 1943, prekrivali na fašističnih poštnih žigih.

Običajno so bile vinjete na dokumentih (obrazcih) žigosane (razveljavljene) z žigi vojaških enot, ki so jih izdale.

Do kdaj so vinjete opravljale svojo funkcijo, mi ni znano. Doslej najkasnejši datum njihove uporabe sem videl na obrazcu št. 2091, izdanem 30. aprila 1944, ko je nek vojak zapustil bolnišnico v Bariju. To je že v fašističnem letu XXII in dobrih devet mesecev po uvedbi vinjet.

Vojaški vinjeti na obrazcu št. 299 sta bili dodatno razveljavljeni z različnima žigoma ANNULLATO, prva 7. 9. 1943 in druga 20. 11. 1943.

Katalog CEI navaja tudi poštno uporabo teh vinjet (skupaj s poštnimi znamkami) na potovanih poštnih dokumentih v letih 1943 in 1944. Eno takih sem lani videl na www.delcampe.net, kjer so jo ponujali za 100 evrov. Šlo je za neobičajno uporabo vojaške vinjete v februarju 1944. Poštnine prosta vojaška dopisnica bi morala biti frankirana, ker ni bila poslana iz vojaške pošte, ampak iz civilne pošte v Rimu (žig ROMA 38). Pošiljatelj jo je namesto s poštno znamko "frankiral" z vojaško vinjeto in dopisnica je brez težav prispela na cilj.

Poštnine prosta vojaška dopisnica je bila 3. 2. 1944 poslana iz civilne pošte v Rimu (žig ROMA 38) in ne iz vojaške pošte, zato je morala biti ustrezno frankirana. Pošiljatelj, finančnik brigadnega poveljstva kraljeve finančne straže v Rimu, je namesto znamke nalepil vojaško vinjeto, a je dopisnica vseeno prispela v vojaško pošto št. 110.

Žal se tudi te vinjete niso izognile raznim mahinacijam nevestnih posameznikov. Trenutno nekdo na www.ebay.com za 20 evrov ponuja diagonalno pretiskano vinjeto z besedilom v štirih vrstah CAMPIONE – PER AFFRANCARE (vzorec – za frankiranje). Menim, da gre za novodobni izdelek, pripravljen z n a m e n o m lahkega zaslužka n a r a č u n n e p o u č e n i h kupcev.

Vinjeta
s fantazijskim
diagonalnim
pretiskom
v štirih vrstah.

Podoben, a veliko nevarnejši za denarnice filatelistov, je bil fantazijski pretisk FRANCHIGIA POSTALE POSTA AEREA (poštne prosta letalska pošta), pri čemer je bilo izdelanih še nekaj ponarejenih "potovanih" ovitkov. Vinjet s tem pretiskom še nisem videl, njihova "uporaba" pa je bila opisana v *Il contrassegno Regio Esercito 1943* (avtorji Aldo Cecchi, Roberto Gallo in Claudio Dutto) v publikaciji *Posta Militare* št. 79. Vsekakor je potrebno biti pri nakupu podobnih izdelkov zelo previden, pa še poceni niso.

Ko že omenjam cene, lahko iz izkušenj povem, da so te zelo različne in dostikrat (pre)visoke. Krivec je katalog CEI, ki v opisu vinjete omenja, da je ta, zaradi vojnih dogodkov, normalno brez lepila in jo kot tako ocenjuje na 80 evrov. Povsem razumljivo je, da perfekten nežigosan primerek (z lepilom) stane več, zato je cena postavljena na 120 evrov.

Ponudbo teh vinjet na trgu spremljam že vsaj štiri leta in dejanske prodajne cene še zdaleč ne dosegajo kataloških. Vinjet brez lepila praktično nihče ne ponuja, ker je očitno več kot dovolj perfektno ohranjenih primerkov.

Nekateri renomirani trgovci jih v oglaših v filatelističnih revijah ponujajo celo po 50 evrov, večina dražbenih hiš pa postavi začetno ceno 20 evrov in na koncu iztrži okrog 30 evrov za kos (z dražbeno provizijo vred).

K sreči so na spletnih dražbah (ebay in delcampe) cene bistveno nižje, a močno variirajo. Za posamezno vinjeto je potrebno odšteti od 2 do 10 evrov, če je ta z roba pole, pa še nekaj več. Četverci so naprodaj po ceni od 10 do 40 evrov, celo polo (50 vinjet) pa se da dobiti že za 100 ali 200 evrov, čeprav (preračunano) njena kataloška vrednost znaša 6.000 evrov.

Redkeje so v ponudbi razne kombinacije vinjet iz sredine nerazrezanih tiskarskih pol, kjer se stikata zgornja in spodnja pola vinjet, zato je njihova cena precej višja. Vinjeti z vertikalnim mostom (*gutter pair*) staneta okrog 50 evrov (kataloška cena je 400), tovrsten par pa težko dobite pod 120 evri. Koliko bi šele bilo potrebno plačati za kos, podoben tistemu iz slike na drugi strani članka?

V katalogu CEI je omenjana, a žal neovrednotena uporaba vinjete na vojaških licencah (dokumentih in obrazcih). Občasno lahko na spletu kupite kakšnega za 15 ali 20 evrov, drugače pa se njihova povprečna cena vrti okrog 55 evrov.

Ne dvomim, da so se tovrstni dokumenti izdajali tudi na območju Ljubljanske pokrajine, se pa sprašujem, koliko je bilo izdanih, predvsem pa, koliko se jih je

sploh ohranilo? Ob predpostavki, da so bile vinjete vojaškim enotam na voljo že prvi dan njihove uvedbe, 20. julija 1943, njihova uporaba pa se je v Ljubljanski pokrajini zaključila s kapitulacijo italijanske vojske, 8. septembra 1943, so se vinjete uporabljale kvečjemu 51 dni.

Ob kapitulaciji Italije, je bilo v Ljubljani malo nemških vojakov, a so ti s 1.600 vojaki uspeli zasesti italijanske postojanke, vojašnice in bunkerje ob žici okoli mesta ter stražiti italijanske vojake, ki so se predajali. Naslednji dan, 9. septembra 1943, so oddelki 71. nemške divizije obkolili Ljubljano (že ob 4. uri zjutraj) in zasedli poveljstvo XI. armadnega korpusa in pehotne divizije Isonzo (Soča).

Vkorakanje nemških oboroženih sil v Ljubljano, 9. septembra 1943, je bilo obeleženo s spominsko kartico in ponovno (neobičajno) uporabo vinjet.

Ni mi znano kdo je pripravil spominsko kartico in po čigavem ukazu, je pa morala ta oseba imeti dostop do vseh potrebnih virov (kartic, tiskarne, vinjet in žigov), za

samo izvedbo pa je bil potreben tudi čas, ki ga tisti dan vojaki Wehrmachta niso imeli na pretek, saj so bili zaposleni z zajemanjem in razoroževanjem italijanskih vojakov. Sprašujem se ali ni imel prstov vmes kakšen nemški oficir, filatelista.

Za pripravo spominskih kartic so bile uporabljene nemške *feldpost* (vojaška pošta na terenu) kartice (obrazec Fp 50, formata Din A6 iz oktobra 1941). Na levo polovico hrbtno strani vsake od kartic je bilo (v osmih vrsticah) odtisnjeno nemško besedilo v gotici, na desno polovico pa je bila prilepljena italijanska vojaška vinjeta.

Prevod besedila se glasi: "*Spominska vojaška kartica v spomin na vkorakanje v Ljubljano 9. septembra 1943 in razorožitev izdajalske vojske! Naklada 330 izvodov, št.*" A zakaj ravno 330? Zaradi ekskluzive ali zgolj zato, ker trenutno ni bilo na voljo več kartic?

Vinjete, nalepljene na karticah, so bile žigosane z rednim žigom italijanske vojaške pošte št. 46, ki je bila dodeljena XI. korpusu 2. armade italijanske kraljeve

*Vkorakanje
nemške vojske
v Ljubljano,
9. 9. 1943,
je bilo obeleženo
z nemško
feldpost kartico
z dotiskom
v gotici, italijansko
vojaško vinjeto
in žigom
italijanske vojaške
pošte št. 46.
Naklada: 330
oštevilčenih
kartic.*

Naslovna stran ene od spominskih kartic z odtisom žiga FELDPOST c z datumom 19. 9. 43.

Videl sem še eno z datumom 15. 9. 43 in več njih brez odtisa žiga FELDPOST.

vojske in je bila ves čas italijanske okupacije Ljubljanske pokrajine v Sloveniji. Po več selitvah v letu 1941 (Ljubljana, Planina, Vrhnika) je bila od 11. marca 1942 do 9. septembra 1943 stacionirana v Ljubljani.

Odtisnjeni žig POSTA MILITARE N. 46 je imel datum nastavljen na 9. 9. 43 in prekrito rimsko letnico fašistične dobe. Ta je morala biti na žigih (tistih, ki so jo imeli) prekrita od padca fašizma, 25. julija 1943, naprej.

Primerjal sem njegove odtise, na več karticah, z odtisi iz svoje zbirke in s slikami z njim povezanega gradiva na spletu in mnenja sem, da je bil uporabljen originalni žig (vojaška pošta št. 46 je imela le enega).

Poraja se mi le še vprašanje ali so bile kartice res pripravljene že prvi dan nemškega zavzetja Ljubljane ali kasneje. Kdor ima žig, lahko brez težav nastavi želeni datum.

Vinjete so bile žigosane še z ovalnim žigom brez datuma REGIE POSTE COMANDO FANTERIA DIVISIONALE

<220> z italijanskim grbom. To je bil službeni žig poveljstva divizijske pehote, kar ni nič čudnega, saj je imel XI. armadni korpus v svoji sestavi tri pehotne divizije, imenovane Re, Isonzo in Ravenna.

Med našimi filatelisti za vinjete, kot tudi za te, z ročnim numeratorjem oštevilčene spominske kartice, ni pretiranega zanimanja. Z malo truda se da kupiti kakšno za 30 ali 40 evrov. V začetku letošnjega marca je dražbena hiša Auction Galleries Hamburg, na svoji 31. dražbi, ponujala eno (slika levo) za 80 evrov (plus stroški provizije in poštne), a ni bila prodana.

Povzetek

Cilj članka je zbirateljem podrobneje predstaviti pri nas dokaj neznano italijansko vojaško vinjeto iz leta 1943, ki je bila krajši čas v uporabi tudi v okupirani Ljubljanski pokrajini. Uporabljala se je kot nekakšna varnostna oznaka dokumentov na raznih vojaških licencah (obrazcih, dovolilnicah in potrdilih). Čeprav to ni poštna znamka, so znani tudi primeri njene poštno uporabe v letih 1943 in 1944.

Summary

The aim of this article is to provide collectors with a detailed introduction to a relatively unknown Italian military vignette from 1943, which was also used for a short time in the occupied Ljubljana province. It was used as a kind of document security mark on various military licences (forms, permits and certificates). Although it is not a postage stamp, there are known examples of its postal use in 1943 and 1944.

alojz_tomc1@t-2.net

Veselko Guštin

Zgodba o pismu – 24

Na ozemlju današnje Slovenije med 2. svetovno vojno (1941-45) je delovalo kar nekaj uradnih in manj uradnih poštних služb: redna pošta Kraljevine Jugoslavije in DF Jugoslavije, Kraljevine Italije, Nemškega Rajha, kraljevine Madžarske, NDH, Nemške službene pošte (Dienstpost Adria), Italijanske, Nemške in Madžarske vojaške pošte ter ne nazadnje Partizanske pošte in »osebna dostava«.

Tokrat se želimo posvetiti predvsem »osebni dostavi«. Zakaj je sploh do nje prišlo? Vedeti moramo, da je bila vsa civilna pošta usmerjena na cenzurne postaje, ki so bile v Bologni, Rimu, Milanu, Splitu, na Dunaju ali Münchnu, pa seveda v okoliških krajih Trstu, Gorici in Ljubljani. Zato se je pogosto dogajalo, da je »cenzuriranje« trajalo kar nekaj dni, tednov ali celo mesecev. Da bi se temu izognili, so dopisovalci koristili osebno dostavo. Kdo jo je izvajal?

To so bili običajno ljudje, ki so veliko potovali iz enega dela Slovenije v drugega, to je iz ene države v drugo. Običajno so to bili delavci na železnicah ali pa ljudje, ki so imeli opravke izven svoje okupirane cone v drugi. Lahko bi jim rekli kar »kurirji«. Večkrat so se pisma prenesla tudi v paketih, ki so si jih ljudje pošiljali med seboj. Spet največkrat po osebnih poznanstvih. Kot bomo brali, so

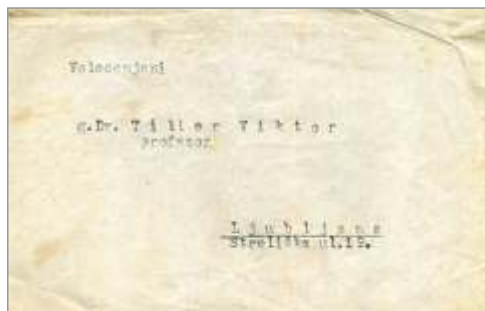
nekateri deli zasedene Slovenije (Ljubljana) bili bolj preskrbljeni kot drugi (Novo mesto, Semič).

V pismu na Sl. 1 beremo vsebino: »N.m. 10.3.45 / Velecenjeni g. profesor! / Prejel sem Vaše pismo poslano mi po g. G. ter sem ga dal prebrati varstvenemu sodniku, kakortudi ...«

Kdo je bil g. G., žal ne vemo, njegovega imena iz previdnosti ni bilo smiselno »izdati«. Na hrbtni strani je zapisan naslov pošiljatelja.

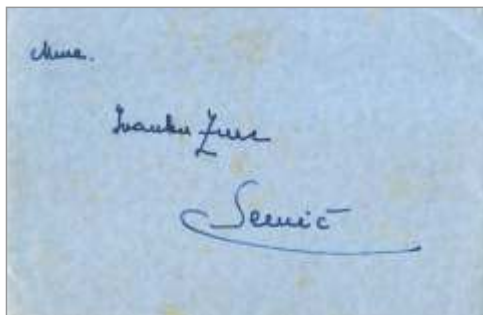
Slika 2. Novak Vladimir je bil v Radovljici zaposlen kot občinski uradnik.

Slika 1. Velecenjenemu g. dr. Tillerju v Ljubljani.

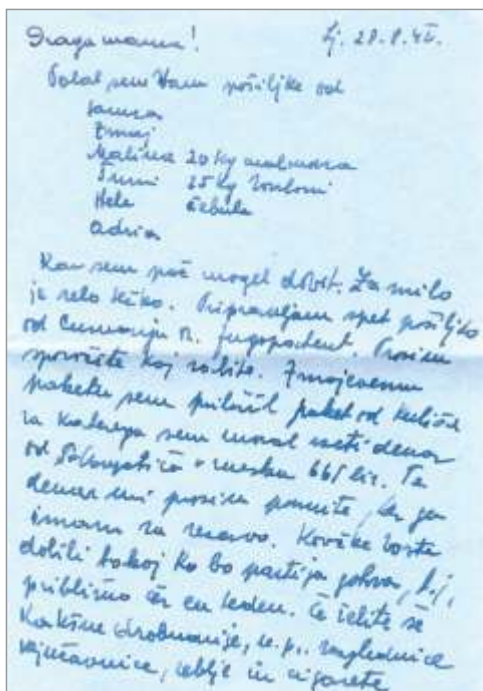
Pismo na Sl. 2 je bilo poslano iz Dev. Marije v Polju naslovniku v Radovljico. Vsebina pisma: »Vevče 6/1 1945 / Dragi Vladko! / Zares sem radovedna si li dobil moje pismo katerega sem pisala za božične praznike? ... Marjan je pri domobranih v Velikih Laščah, Marinka je že

fejst mama. Danes je Avbeljev Lojze pri nas pa mi je obljubo da bo Tebi nesu pismo. ... Prirčno Vas vse skupaj pozdravlja in poljublja / mama.«

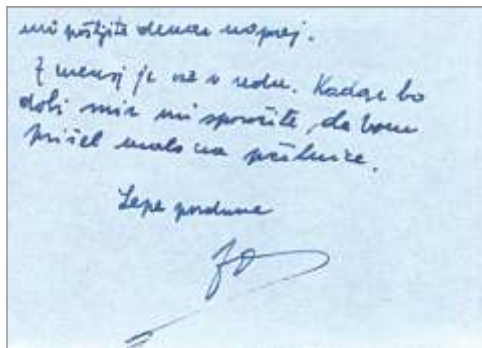

Slika 3.a. Pismo Jožeta svoji mami Ivanki v Semiču.

Pismo na Sl. 3 je izbrano med kar nekaj dopisovanji med družino Zurb z Dolenjske v Ljubljano, gospodu Joško Zurbu, štud. kem. univ. Domnevam, da so pisma potovala skupaj s paketom, ali pa s

Slika 3.b. Notranjost pisma. Očitno je bil Jože »nabavni« v Ljubljani.

pomočjo kake osebe. Žal datumov ni povsod, sklepamo pa, da je to bilo med 1941-45. V glavnem so domači spraševali za blago. Tako beremo: »Rabim / črnilo za nal. peresa / milo / pipce t.j. nožki / cigaretten spitze / glažuto / ... Pojdi po paket v garderobo na glav. kolodvor».

V pismu, ki ga je Joško pisal materi Ivanki Zurb v Semiču, pa beremo: »Lj. 28. 8. 1942 / Draga mama / Poslal sem Vam pošiljke od / Samca (ime prejelnika) / Zmaj (ime prejelnika) / Malina 20 kg (nečitljivo) / Šumi 25 kg bonboni / stela čebula / adria / Kar sem pač mogel dobiti. Za milo je težko. Pripravljam spet pošiljko od Cunarju n. Jugopatent. ... / Z menoj je vse v redu. Kadar bo doli mir mi sporočite, da bom prišel malo na počitnice. / Lepe pozdrave / Jože».

Takih pisem se dobi na boljnjih kar nekaj. A kam naj jih prištevamo? Lahko bi rekli pošta »privatnih kurirjev«. Tovrstne službe so se posluževale tudi druge organizacije: vojska, banka, občina, zdravstveno zavarovanje ipd. in so imeli svoje kurirje. In še danes se raznašajo računi za vodo, komunalno in elektriko s »privatnimi kurirji«. Očitno je poštnina predraga... In kakšna je cena takih ovojnic pri morebitnih prodajalcih: kak evro ali dva boste odšteli.

Zmago Jelinčič Plemeniti

Pomanjkanje pisarniškega materiala po koncu 2. svetovne vojne

Ko se je končala druga svetovna vojna, je tudi v Demokratični federativni Jugoslaviji primanjkovalo marsičesa. Pri uradnih zadevah ni bilo pisarniškega papirja, kuvert, kopirni papir in trak za pisalne stroje se je uporabljal, dokler se ni popolnoma izrabil.

Tako so si morale državne ustanove pomagati, kakor so vedele in znale.

Eden od takih posebnih primerov je uradno pismo okrožnega sodišča v Celju, ki so ga poslali gospodnji Ani Cvetko na Polzelo. Dne 5. novembra 1945 je to sodišče poslalo uradno pošto omenjeni tovarišici v uradni kuverti nekdanjega nemškega deželnega sodišča iz časa nemške okupacije Celja.

Kuverta, poslana iz Celja na Polzelo. Znamki izdaje 15. maj 1945 za 1 DFJ dinar, Michel Jugoslavija 464.

Levo spodaj, pod jugoslovanskima znamkama za 1 DFJ dinar z žigom Celje 4, 05.11.45--0 je lepo viden okrogli natisnjeni žig s krožnim napisom **Landgericht Cilli Briefstempel** (Okrožno sodišče Celje pisemski žig), znotraj katerega je bil natisnjen nemški orel na kljukastem križu. Kompleten natisnjen žig je bil enostavno prečrtan s črnilom, kakor tudi uokvirjen uradni napis **Gebührenpflichtige**

Dienstsache (pristojbine oproščena službena zadeva) nad njim. Ker pa je šlo zares za uradno, službeno zadevo, nikakor ne čudi, da je sodišče uporabilo staro uradno, službeno kuvert. V pismu samem je bil obrazec **Rešitev**, izdan v Celju na

Okrožnem sodišču dne 17. oktobra 1945, ki je obveščal gospodnjo Ano Cvetko, da je po Zakonu Predsedstva SNOS-a z dne 5. 6. 1945 obsojena na izgubo narodne časti za dobo treh let. Z istim dokumentom, v nadaljevanju, pa so po kasnejšem ukazu Predsedstva SNOS-a z dne 24. 8. 1945 kazen znižali samo na izgubo političnih državljanskih pravic, seveda še vedno za dobo treh let.

Vendar pa, da kdo ne bi rekel, da je bilo tako le v novi Jugoslaviji, dokazuje avstrijsko pismo iz še kasnejšega časa. Uradno kuverto nacistične skupne države Deutsches Reich (od leta 1938 dalje) so uporabili za poštno pošiljko še leta 1947.

Avstrijsko pismo, poslano 15. julija leta 1947.

Samo okrogli žig z nacističnim obeležjem so enostavno prelepili z navadnim papirnim lepilnim trakom, vse drugo pa je ostalo enako. Pismo je bilo poslano iz kraja Gloggnitz dne 15. julija 1947, ob prejemu dne 16. julija istega leta pa je poštni uslužbenec v naslovnem kraju Payerbach nalepil dve avstrijski porto znamki. Navkljub temu, da Avstrijci na kuverti niso prekrili natisnjene napisa, ki oprošča plačilo poštna storitve, ker gre za uradno zadevo, je poštni uslužbenec presodil, da je poštino potrebno plačati.

Avstrijski znamki s pretiskom PORTO za 8 (Michel Avstrija P192) in 10 grošev (Michel P 193), ki ju je izdala zavezniška okupacijska oblast.

Slovenska poštna zgodovina je zagotovo polna takšnih dragocenih zanimivosti, ki nas uvrščajo ob bok vsem ostalim, le najti jih je potrebno. Še bolj pa je važno, da jih ohranimo za zanamce in s tem obogatimo tudi našo zgodovinsko dediščino.

Povzetek:

V članku sem opisal, kako so v povojni Demokratski federativni Jugoslaviji zaradi pomanjkanja pisarniškega materiala vladne ustanove uporabljale obstoječe zaloge, vključno z uradnimi kuvertami iz časa nemške okupacije. Poseben primer je uradno pismo, ki ga je poslalo Okrožno sodišče v Celju leta 1945. Podobno je bilo v Avstriji, kjer so še leta 1947 uporabljali nacistične uradne kuverte, le da so simbol nacizma prelepili.

zmago@sns.si

Spoštovani bralci naše revije!

Pred vami je nova številka in upam, da vam je vsebina všeč.

Če kaj pogrešate ali imate kakšne predloge, nam pošljite kak prispevek, ki bi lahko izboljšal naše skupno glasilo.

Pogrešamo še več prispevkov iz naših društev, zato se priporočamo tudi za kako fotografijo.

Vaš urednik

Boštjan Petauer FRPSL

Kje je Mafijski otok?

Mafijski otok (Mafia Island ali Chole Shamba, Kisiwa cha Mafia v Svahiliju) je otok v Mafijskem arhipelagu, z nahajališčem v južnem delu pokrajine Pwani v Tanzaniji, ob njeni vzhodni obali. Je tretji največji otok v Tanzanijskih vodah, vendar pa ni vključen v polavtonomno pokrajino Zanzibarja. Prebivalstvo šteje kakih 65.000 duš. Površina otoka znaša 394 km².

Otok razen imena nima nič skupnega z organizacijo iz naše sosednje države, ki jo vsi dobro poznamo.

V skladu s pogodbo iz leta 1890 je otok prišel pod nemško upravo, ki je zgradila vrsto stavb, ki so na otoku vidne še danes.

Filatelija Mafijskega otoka

Med oktobrom 1890 in julijem 1893 so bile v uporabi nemške znamke (te so zelo redke), nato so jih nadomestile znamke Nemške Vzhodne Afrike – Deutsch Ostafrika) z motivom cesarske jahte “Hohenzollern”.

Leta 1915, torej med prvo svetovno vojno, so otok zasedle angleške čete. Pisma so v začetku potovala brez znamk, nato pa so pretiskali znamke Nemške Vzhodne Afrike od 2 ½ h do 3 rupij s pretiskom v dveh vrsticah G.R./MAFIA.

Prvi pretisk na nemških znamkah

Znamke so bile pretiskane še večkrat. Pretiski iz maja leta 1915 imajo vsi vrednost 6c; pretiskane so bile iste

vrednote kot zgoraj. Nekaj manj vrednot je bilo pretiskanih septembra in novembra 1915 ter aprila 1917.

Kasnejša tipa pretiskov

Vse omenjene znamke so redke, kar še posebej velja za pisma.

Povzetek

V svojem prispevku obravnavam Mafijski otok in njegovo filatelijo do konca prve svetovne vojne.

Summary

In my article I deal with Mafia Island and its philately until the end of WWI.

Literatura in viri:

1. Wikipedia
2. Michel Deutschland Spezial 2009, Band 1, Schwanneberger Verlag, Unterschleißheim, 2009
3. Stanley Gibbons Commonwealth and British Empire Stamps, 1840-1970, 122 Edition, S.G London Ringwood, 2020

bostjan.petauer@siol.net

Bojan Bračič

Izposojeno razmišljanje

V ABPS news, izdaja za poletje 2024 (letnik 31, št. 2) je Michael Moody v imenu članov in prijateljev Salisbury & District Philatelic Society (SDPS) objavil pod naslovom Zmanjševanje članstva v lokalnih društvih naslednje razmišljanje, ki ga lahko »posvojimo« tudi pri nas.

V splošnem soglašamo, da filatelija kot konjiček upada. Toda obstaja pripravljenost, da se poskuša nekaj narediti, da bi se to preprečilo. Poglejmo razpravo o tem v nekaj točkah:

1. Rekrutiranje

Ciljna publika. Običajna marketinška politika je identificirati ciljno publiko in usmeriti vse trženjske sile k tej publiko. Toda izgleda, da take ciljne publike, na katero bi usmerili poziv, ni. Morali bomo apelirati na vse »občinstvo«.

1.1 Mladina

Tega tradicionalnega »občinstva« ni več, ker je bilo izgubljeno zaradi različnih razlogov:

- Internet in TV dajeta odgovore na vprašanja o državah, živalih, športu itd., kar smo v naši mladosti doživljali skozi znamke.
- Telefoni otrokom omogočajo, da veliko več časa »zapravijo« s prijatelji in to pomeni manj prostega časa zanje.
- V šolah ni več filatelističnih krožkov. Učitelji nimajo interesa za tovrstno obšolsko dejavnost. V Angliji je 24.413 šol. Koliko izmed nas lahko našteje šole, ki takšne krožke imajo? Veliko med nami nas je bilo članov takih krožkov v naši mladosti.
- Zanimanje mladih hitro deluje in se hitro spreminja. Filatelija ne počne ne

enega ne drugega, povsod je počasna. Zbiranje znamk ni več moderno in »kul«. Otroci danes zbirajo stvari, kot so Pokemon karte, slike nogometašev, sličice različnih trgovskih propagandnih akcij itd., vendar le na kratko, v obdobju svojega življenja, ko je »hladno«, ko trenutno ni drugih dejavnosti.

- Starši, ki v večini primerov ne zbirajo znamk, nimajo časa, ki bi ga preživeli s svojimi otroki in v njih spodbujali morebitno zanimanje za filatelijo. Stari starši, ki sicer imajo čas, pa pogosto živijo daleč stran. V tem primeru so naše generacije delno krive za obstoječe stanje?
- Znamke in pisma so se s prihodom interneta in propadom trgovin z znamkami odmaknile od njihovega vsakdanjega življenja.
- Ne nazadnje se otroci v šoli danes veliko bolj trudijo kot mi, saj je šolski uspeh zelo pomemben – njihov prosti čas je tako omejen.

Moj osebni primer: Imam štiri otroke in deset vnukov (11 do 26 let), ki so vključeni v zasebno in javno šolstvo. Nobeden od njih se ne zanima za filatelijo, kljub mojemu trudu in prizadevanjem upoštevati vsa naštetá dejstva, s katerimi se povsem strinjam. K temu bi dodal, da moramo spremeniti našo podobo, ki jo imamo v njihovih očeh zdaj: zgleđamo kot

starci, ki zbirajo znamke in na njih iščejo mušje drekce; piflarji ali inteligentni čudaki, ki so obsedeni s svojim konjičkom, ali nekaj v tem smislu.

1.2 Upokoјenci ali tisti, ki se upokoјujejo

Ti ljudje so bili kratkoročno in srednje-ročno najboljše občinstvo. Dopuščam pa, da pri pomanjkljivostih, opisanih zgoraj, to ni več bazen potencialnih članov, ki že imajo interes. Kakorkoli pa obstaja veliko upokoјencev, ki so danes bolj zdravi, imajo več denarja in časa in bi lahko bili filatelisti. Moramo jih doseči, najti.

1.3 Trenutno »osamljeni« filatelisti.

O teh je mnenje, da so slepa ulica. Včasih ni nihče poznal nikogar, ki bi bil zbiralec, pa ne bi bil član društva. Pa vendar. Moj poštar mi je povedal, da je nekomu drugemu prinesel izvod *Cover Lover* (revija za zbiralce OPD-jev); celo več jih je dostavil na tem območju. Torej obstajajo, vendar niso »klubskega« tipa. Kako do njih?

2. Zadržanje

Je enako pomembno kot pridobivanje novih članov. Za večino društev se zdi, da imajo visoko stopnjo zmanjševanja števila članov. SDPS izgublja člane predvsem zaradi njihovega slabega zdravja, opustitve filatelije in selitve k bivališčem sorodnikov. Novi člani prihajajo s priselitvijo, zaprtjem svojih lokalnih društev, ali po priporočilu obstoječih članov. Nekaj članov izgine brez znanega razloga.

2.1 Trenutni člani

To je področje, o katerem že poteka nekaj razprav. Obdržati sedanje člane je zelo pomembno. Moramo jim dati, kar jim ustreza. Toda, kar deluje v enem društvu, ni nujno, da deluje tudi v drugem. Nekaj stvari za razmislek:

- Najti je treba pravilno ravnotežje v programu dela društva med zelo resnimi zbiralci in tistimi bolj amaterskimi, ki jih bolj zanima menjava, borze itd.
- Naj bodo redni sestanki dnevni ali večerni ali kombinacija obojega? V SDPS prevladujejo večerni sestanki. To vprašanje smo večkrat preučili in ugotovili, da bi z dnevnimi sestanki nekaj članov sicer pridobili, toda nekaj bi jih na ta način tudi izgubili.
- Koliko naj bo družabne aktivnosti? To je pomemben del razloga, zaradi katerega se člani pridružijo in sodelujejo v društvu. Aktivnosti naj bodo del redne dejavnosti in ne samo letni dogodek. V SDPS zdaj delamo veliko več.
- Izogibati se je treba ustvarjanju skupin (klik) v društvih. Pri nas jih ni, sem pa slišal zanje iz drugih društev.

2.2 Vodstva društev

SDPS ima srečo, da ima močan upravni odbor. Imajo pa nekatera društva s tem težave; nekateri so prenehali z delom, ker ni bilo več prostovoljcev, ki bi opravljali to delo. Opaziti je, da se ista imena pojavljajo v vodstvih različnih društev.

Društva morajo imeti aktivno politiko zamenjav, ne pa čakati, da nekdo odide ali odstopi. Ta problem se pojavlja tudi drugod, ne samo v filateliji.

Pod črto, ali moj komentar

Kot sem zapisal v uvodu, lahko večino tega »preslikamo« na dogajanje pri nas, čeprav je sistem dela v društvih v Angliji mogoče nekoliko drugačen. Dejstvo, ki ga potrjuje statistika, je, da zanimanje za filatelijo drastično pada, predvsem med mladimi. Na Internet in ostale stvari iz nabora sodobnih komunikacij nimamo

vpliva. Poleg tega filatelija na Internetu, na družbenih omrežjih itd. med mladimi ni našla pristašev, vsaj pri nas tega ni opaziti. Edino, na kar lahko vplivamo, je sprememba podobe nas filatelistov in poudarjanje atraktivnosti filatelije. Upoštevajoč hitro menjavo interesov pri mladih, že dalj časa propagiram pristop, ki mladim takoj v začetku pojasni, kaj vse lahko z zbranimi znamkami počnemo: raziskujemo in predvsem ustvarjamo, pa tudi tekmuje. Mogoče lahko koga to pritegne; sploh tekmovalnost je med mladimi pogosta.

Tudi pri »penzičih« smo poskusili pa Uspe pri tistih, ki so prinesli nekaj malega filatelije s seboj iz otroških let, drugi so velika izjema. Večina jih prinese s seboj ideje o dejavnosti v prostem času že iz obdobja pred odhodom v pokoj in če to ni filatelija, jih bomo težko zainteresirali za naš konjiček.

Na koncu se lahko vprašam, ali smo filatelisti res čudaki? Staša je pred leti

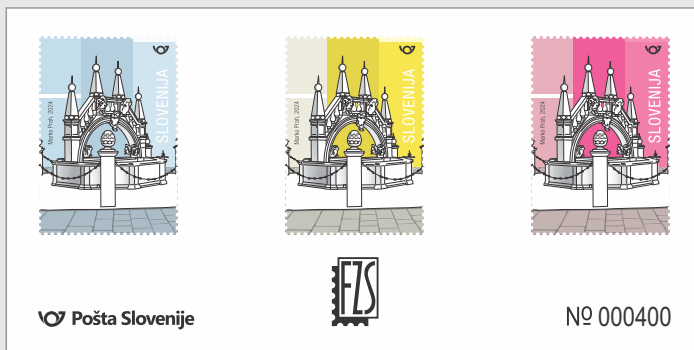
zapisala: »Saj filatelija ni nikakršna čudaška veda.« To pomeni, da je zelo verjetno kje slišala tako pripombo. Mogoče je nekoliko čudaško tudi to, kar se mi kot sodnemu cenilcu večkrat dogaja; ko neka zbiralka ali zbiralec odide, domači (soproga, otroci, nečaki) ne vedo skoraj nič o tem, s čemer se je njihov oče, teta, dedek itd. ukvarjal pol življenja.

Najprej bo torej treba zbiranje znamk popularizirati v ožjem okolišju, v družini, med prijatelji in znanci. Roko na srce, koliko nas je uspelo pritegniti k znamkam in filateliji svoje otroke in vnuke, kakšnega drugega sorodnika, prijatelja ali znanca?

In prepričati bo treba novinarje, da ne bodo spraševali samo to, katera znamka je najdražja, ampak bodo filatelijo prikazali kot atraktivno in kreativno dejavnost, ki omogoča druženje in še kaj, saj tega namreč večina žal ne ve.

bojan.bracic@triera.net

Esej za leto 2024

Na letošnjem eseju bo motiv s poštne znamke, ki prikazuje Da Pontejev vodnjak v Kopru. Znamko v bloku je oblikoval Marko Prah in bo izšla 27. septembra v nominali 2,81 €. Na Zvezi FZS se trudimo, da bo takrat na voljo tudi filatelistični esej, prav tako pa tudi kuverta z esejem. Ko bodo eseji pripravljeni, jih bomo razposlali društvom, ki so že nakazala članarino za svoje člane.

Bojan Bračić

Svetovna razstava EFIRO 2024

Svetovna filatelistična razstava, ki so jo pripravili romunski filatelisti s pomočjo romunske pošte, je bila v Bukarešti od 16. do 19. aprila. Prvotno evropsko razstavo so kasneje nadgradili v svetovno, kar pa je imelo določene posledice.

Komisarji z eksponati smo morali biti na prizorišču dogodka že dan prej. Prvotna ideja, da bomo Bukarešto obiskali z avtomobilom in vmes tja in nazaj grede opravili še nekaj turističnih ogledov Madžarske in Romunije, je zaradi zdravstvenih problemov nekaj predvidenih udeležencev padla v vodo. Tako sem na razstavo odpotoval sam, seveda z letalom. Na letalskih potovanjih imamo komisarji vse eksponate vedno kot ročno ali kabinsko prtljago, saj se je že zgodilo, da prtljaga, ki sem jo na letališču pri odhodu oddal, ni hkrati z menoj prispela na končno destinacijo. Česa takega si z eksponati, katerih lastniki so kolegice in kolegi, ne moremo privoščiti. S prtljago, ki jo imamo s seboj v letalski kabini, pa so v zadnjem času kar problemi, saj so letalski prevozniki omejili maso te prtljage; vsak potnik ima lahko kabinsko prtljago (kovček omejenih dimenzij) z maso največ 8 kg in osebno prtljago (torbo, manjši nahrbtnik) z maso največ 4 kg. Trije slovenski eksponati, ki sem jih imel na skrbi, so tehtali skupaj 17,5 kg; na mojo srečo je kolega Martinaš svoj eksponat nesel sam.

Poleg eksponatov in osebne prtljage sem imel s seboj še 70 promocijskih mapic z gradivom, ki sem ga dobil od Pošte Slovenije in dopolnil s filatelističnim esejem in nekaj slovenskimi znamkami iz lastne zaloge. V skladu s sponzorsko pogodbo s Pošto Slovenije smo se v FZS

obvezali, da bomo delali propagando za Pošto na filatelističnih manifestacijah po svetu. Propagandno gradivo sem zložil v kovček z osebno prtljago in potem je moj »komplet« prtljage izgledal, kot se vidi na fotografiji spodaj.

Vse bi bilo lepo in prav, če ne bi potoval sam; moja draga me iz zdravstvenih razlogov tokrat ni mogla spremljati. Problem sem rešil tako, da sem ujel še zadnjo prosto vozovnico na letu iz Ljubljane v Bukarešto, s katerim je potoval tudi kolega Igor Pirc. Na EFIRO 2024 je bil sodnik in je imel bistveno manj prtljage ter sem mu lahko »podtaknil« enega od kovčkov z eksponatom. Pri nakupu omenjene vozovnice so me primerno »odrli«, ampak, kdo bi to ..., važno da sem rešil problem prevoza eksponatov.

Na potovanju do Beograda in od tam v Bukarešto ni bilo nič posebnega. Na letališču so nas čakali organizatorji in odpeljali s kombijem direktno na razstavišče.

Predaje eksponatov organizatorjem ni bilo, ker so naredili, kot se zadnje čase marsikje dogaja. Dobil sem spremljevalca s ključem, ki je odklepal in zaklepal vitrine, eksponate pa sem vstavljal jaz; pri tem mi je pomagal kolega Pirc, Martinaš je svojega vstavil sam. Hotel, kjer smo prenočevali komisarji, je bil blizu, tako da sem lahko do tja s tremi kovčki (dva sta bila na srečo prazna) uspešno »pritelovadil«; sodniki so bivali v drugem hotelu.

Pošta Slovenije je za vsakega komisarja na tej razstavi pripravila promocijske mape, katere sem odložil v vnaprej pripravljene in označene predale za vsakega komisarja posebej.

Ob 12.00 je bilo svečano odprtje razstave, trije govori, rezanje traku in konec. Potem še obvezno fotografiranje komisarjev in sodnikov. Večerja je bila v Muzeju romunskih rekordov, v šotoru na terasi v 6. nadstropju. Hrana in vino sta bila solidna in v skoraj neomejeni količini.

Reka Dambovita, ki izvira sredi Bukarešte (levo na fotografiji). V ozadju Nacionalna knjižnica, v kateri je bila filatelistična razstava.

Naslednji dan sem na sestanku razdelil promocijske mapice (66) v ustrezne predale, ki so jih namenili komisarkam in komisarjem (slika desno zgoraj).

Edino, kar so nam na sestanku povedali, je bilo dejstvo, da denarja za kosila in večerje, ki ga predvideva FIP pravilo za razstave, ne bomo dobili, ker ga nimajo. Imamo pa zato vabila za večerje, kamor lahko povabimo tudi spremljevalke ali spremljevalce, kdor jih pač ima.

Svečano odprtje razstave. Od leve: Ion Chirescu, predsednik romunska filatelistične zveze, Florin Valentin Stefan, direktor romunska pošte in Prakob Chirakiti, predsednik FIP.

Muzej rekordov ima nekaj zanimivih zbirk, kot recimo 35.000 likalnikov in 15.000 podstavkov za likalnike, 30.000 »štoplcirarjev«, 5.000 fotoaparatorov in podobne količine značk s planiko, pisalnih strojev, namiznih tehtnic itd. ter 50.000 kosov filatelističnega gradiva. Med tem gradivom so posebni sklopi gradiv iz posameznih razstav (katalog, medalja, spominske izdaje itd.), tudi iz naše Maribofile 2012. Muzej ima štiri oddelke in za vsakega je predvidena ena ura ogleda.

Ne sestanku naslednji dan ob 9.00 so nam povedali, da bo sestanek ob 11.30.

Na drugem sestanku sem izvedel, da bi si sodniki radi поблиže ogledali eno pismo iz eksponata Marjana Maliča. S sodnikom in »ključarjem« smo šli do ustrezne vitrine, list sem po nalogu sodnika moral vzeti iz vitrine jaz in mu ga izročiti.

Potem smo bili do 16.00 ure, ko so sodniki prinesli vse liste, ki so bili v podrobni preiskavi, nazaj in procedura je šla v obrnjenem redu. Kitajska večerja je bila v omenjenem muzeju, tokrat v 5. nadstropju, ker je deževalo.

Na sestanku v četrtek dopoldan so nam povedali, da nam nimajo kaj povedati in da katalogov ne bomo dobili prej kot zadnji dan. Lahko pa jih kupimo na stojnici romunske zveze?! Tudi skupne večerje ta dan ne bo, ker jo je dogovorjeni sponzor odpovedal.

Komisarji, ki smo bili popoldan na razstavišču, smo dobili liste z rezultati. Sem fotografiral »okraske«, ki so jih namestili na prvo vitrino vsakega eksponata in obvestil razstavljalce, ki so se tokrat zelo dobro odrezali:

Veni Ferant, Kreatorji razglednic na primeru Mont Saint-Michel, 90 točk, *zlata medalja*;

Igor Cep, Organizacija olimpijskih iger (od candidature do zaključne svečanosti), 85 točk, *velika pozlačena medalja*;

Ivan Martinaš, FIUME, pretiski na madžarskih poštnih znamkah, 87 točk, *velika pozlačena medalja*;

Marjan Malič, Poštni urad Gorica, 78 točk, *velika srebrna medalja*.

Slovenskim razstavljalcem še enkrat iskrene čestitke!

Eksponat razglednic Venija Feranta je prejel zlato medaljo!

Zadnji dan se je začel s standardnim sestankom komisarjev ob 9.00. Izvedeli smo, da bodo razstavo začeli »podirati« že ob 15.00 in ne šele zvečer oziroma naslednji dan, kot je bilo v prvotnem planu. Pred razstavo in prvi dan po prihodu smo dobili tri različne načrte dogodkov, dejansko pa se vse skupaj ni dogajalo po nobenem od njih. Potem je sledil razgovor s sodniki. Uspel sem govoriti s sodnikom poštne zgodovine in

sodnico v razredu razglednic. Tematiko je ocenjeval Peter Suhadolc in se bo razstavljaivec lahko sam pogovoril z njim, Martinaš pa je bil prisoten in je imel možnost sam govoriti s sodniki.

Po kosilu na ulici (hot dog) sem se vrnil na razstavišče, kjer se je jemanje eksponatov iz vitrin začelo že ob 13.30. Eksponate sem hitro pospravil, potem pa se je začelo čakanje na kataloge, palmarese, diplome in medalje. Tu je, žal, vladal popoln nered, ker so vse skupaj šele takrat od nekod pripeljali in se je bilo treba dobesedno prerivati, da si prišel na vrsto. Na srečo mi je uspelo relativno hitro.

Ker je bilo delo nacionalnega komisarja s tem že skoraj končano, sva si z Martinašem na njegovo povabilo privoščila pivo v pivnici v starem delu Bukarešte. Ta del mesta sem nekajkrat sam ali v družbi prisotnih prijateljev obiskal med napovedanimi in prestavljeni sestanki, saj je razmeroma blizu Nacionalne knjižnice, v kateri je bila razstava.

Izleta, vodenega ogleda ali česar podobnega za komisarje in sodnike, kar je na takih razstavah sicer običaj, organizator tokrat ni pripravil. V starem delu mesta so danes v glavnem banke in restavracije ter nekaj cerkva, večino so v času Ceausescujeve vlade odstranili.

Omizje na palmaresu. Od leve: Vladimir Milić, predsednik in Uglješa Stefanović, tajnik srbske filatelistične zveze, oblikovalka iz Beograda, Mira in Zoran Stepanović, podpredsednik srbske filatelistične zveze, Bojan Bračić in Igor Pirc.

Na palmaresu smo poleg večerje, nekaj govorov in podelitve najvišjih priznanj spremljali koncert skupine, ki jo je vodil priznani romunski mojster na panovih piščalih.

S kolegom Pircem sva po končanem koncertu zapustila prizorišče, ker sva imela naslednji dan zelo zgoden let iz Bukarešte v Beograd in sva morala hotela zapustiti že ob dveh zjutraj. In še to, prevoz na letališče sva si sama organizirala in plačala, ker organizatorjevi kombiji pred šesto uro ne vozijo – takšna je bila razlaga. Pomembno je, da se je vse dobro končalo.

bojan.bracic@triera.net

Nacionalne komisarke in komisarji pred vhodom na razstavišče.

Igor Pirc

Sestanek regionalne skupine Balkanfila in napoved naslednje razstave v Solunu

V Muzeju romunskih zapisov (Museum of Romanian Records), ob robu svetovni razstavi EFIRO 2024, se je 19. aprila 2024 sestalo 12 predstavnikov 7 dežel regionalne povezave Balkanfila (iz Bolgarije, Hrvaške, Grčije, Romunije, Srbije, Turčije in Slovenije). Bilo bi nas lahko več, a je bil program razstave natrpan z dogodki, ki so se prekrivali.

V odsotnosti predsedujočega, predsednika srbske zveze Kolje Ljubičića, zadnjega organizatorja razstave Balkanfila lani v Beogradu, je srečanje odprl tajnik Igor Pirc, ki je pripravil tudi zapisnik prejšnje seje in vabilo za tokratni dogodek.

Predstavniki filatelističnega društva iz Soluna in grške Zveze so predstavili priprave na naslednjo, dvajseto razstavo Balkanfile, ki bo novembra letos v Solunu. Poleg vseh trinajstih držav BF vabijo k udeležbi tudi Ciper, Izrael in Italijo. Nekaj komisarjev, med njimi tudi slovenski

(Veselko Guštin), je že imenovanih. Razstava bo imela priznanje evropske zveze FEPA in podporo FIP, predvidenih je 1.800 vitrin (!) – za tekmovalne in netekmovalne eksponate. Želja pripravljavca je, da bi bila razstava tudi kulturni dogodek. Gostitelji razstave Balkanfila XX posvečajo dogodku veliko pozornosti in želijo, da srečanje poteka v duhu dobrega sodelovanja in prijateljstva dežel regije.

Druga vsebinska tema razprave pa je bila ocena novega medija medsebojnega obveščanja – elektronskega glasila

Tradicionalna skupinska slika prisotnih, za zapisnik in v spomin. Sedijo (od leve proti desni): Costas Chazapis, George Thomareis, Alexandru Dan Bartoc in Boncho Bonev. Stojijo (od leve proti desni): Mehmet Akan, Yourself, Vladimir Milić, Christos Gikas, Ioannis Refanidis in Julije Maras.

Balkanfila Newsletter. Na prejšnji razstavi v Beogradu smo se namreč na predlog grškega predstavnika Christosa Gikasa dogovorili, da pričnemo z izdajanjem četrtletnega glasila. Predlagatelj je prevzel vlogo urednika, imenovali smo dopisnike iz vseh dežel članic in do tega srečanja v Bukarešti sta izšli že dve številki. Prisotni so ocenili, da je glasilo bogato in pokriva razne vidike filatelističnega življenja v deželah članicah (medtem je v maju izšla že tretja številka).

Slovenska društva so vabljeni, da prispevajo kratke prispevke za *Balkanfila Newsletter*.

Razgovor je tekel tudi o načinu distribucije glasila (pošiljanje neposredno na e-naslove posameznikov ali preko Zvez). Dogovor je bil, da to zaenkrat prepuščamo članicam.

V Zvezi FZS smo se dogovorili, da BF Newsletter objavljamo na spletni strani Zveze, razpošiljamo pa ga tudi preko obstoječe *press-clipping liste*, ki jo vodi ipirc711@gmail.com.

Naslednje srečanje delovne skupine Balkanfila bo jeseni v Solunu, ob razstavi Balkanfila XX.

ipirc711@gmail.com

Odgovor na zastavljeno uganko

V prejšnji številki Nove filatelije vam je Marjan Merkač na strani 41 zastavil vprašanje, kaj je narobe na tem pismu.

Večina bralcev je uspešno uganila, kaj je narobe. Avtor uganke pa pojasnjuje in hkrati daje pravilen odgovor:

Glej žig. Poštarju se je pri nastavljanju datuma premaknilo leto. Leta 1991 še ni bilo znamk grbi.

Bojan Bračič, ki se je morebitni nagradi odpovedal v korist mladih filatelistov, je napisal: *Na žigu je napačno nastavljena (in odtisnjena) letnica, morala bi biti 1992.*

Utemeljitev: Poštnina na pismu 21 tolarjev (tolar od 8. 10. 1991; menjava je bila 1:1) ustreza tarifi, ki je veljala od 8. 2. 1992 do 15. 12. 1992. Navadno pismo do 20 g 6 SIT + priporočnina 15 SIT = 21 SIT. Če bi bilo pismo poslano marca 1991, bi bilo prefrankirano za 11 din (po tarifi od 6. februarja 1991: 2,5 + 7,5 = 10,00 din)

Do 25. aprila 1992 so v poštnem prometu v Sloveniji veljale jugoslovanske znamke

- 11. marca 1992 so torej še veljale.

Znamka za 1 tolar (grb brez datuma) je izšla 13. 2. 1992, leto prej je še ni bilo.

Žreb je določil, da prejme 5 različnih esejev **Franček Romih**, Kozinova 27, 6320 Portorož.

Tri različne eseje prejme **Peter Lešnik**, Kočno ob Ložnici 16 a, 2318 Laporje.

Dva različna eseja prejme **Ivan Krašnja**, Geršakova ulica 12, 2000 Maribor.

Vsem nagrajencem iskreno čestitamo, ostalim pa najlepša hvala za sodelovanje!

Boštjan Petauer FRPSL

O Verigarjih tudi na Dunaju

Na povabilo Upravnega odbora Filatelističnega kluba Vindobona sem imel 17. junija letos v prostorih kavarne Zartl v 3. dunajskem okraju, kjer se ob ponedeljkih zvečer odvijajo društvena srečanja, predavanje o Verigarjih.

Najprej nekaj besed o klubu. Je najstarejši klub na Dunaju, ustanovljen leta 1880 in je med najstarejšimi na svetu (le 11 let mlajši od Kraljevega filatelističnega društva v Londonu, ustanovljenega leta 1869 kot prvega tovrstnega društva), ime pa izvira iz latinskega imena za Dunaj. Ima okoli 120 članov v 10 državah, kaki dve tretjini je Avstrijcev. Ne glede, da je na Dunaju še več podobnih klubov oziroma društev, je to pravzaprav malo. Razlog pa tiči v dejstvu, da v članstvo ne sprejmejo vsakogar. Zbiralci, ki le zbirajo znamke ob pomoči katalogov, jih ne zanimajo. Moraš imeti specialna znanja.

Običajno jih je treba obiskati v društvenih prostorih in jim razložiti svoje specializirane zbirke. Na osnovi tega se Upravni odbor odloči, ali bo kandidata sprejel v članstvo ali ne.

Meni ni bilo treba na Dunaj. Na seminarju Poštno-zgodovinskega kluba iz Celovca v St. Paulu na avstrijskem Koroškem sem spoznal člana Upravnega odbora tega kluba, Dr. Walterja Hamiltona, s katerim sva se dogovorila, kaj rabi od mene, da bo lahko mojo prošnjo predložil Upravnemu odboru. Poslal sem mu svoj splošni in filatelistični življenjepis (s poudarkom na zadevah, ki jih opravljam tako na strokovnem kot funkcinarskem področju ter opisom priznanj, ki sem jih dobil doma in v tujini), nekaj člankov v angleščini in nemščini, link do mojega predavanja o MK na spletni strani FZS ter prosojnice

predavanja o Verigarjih. In prav slednje je bilo odločilno, kar sem izvedel kasneje, da me je Upravni odbor soglasno izvolil za člana, do sedaj edinega iz Slovenije.

Ko sem Walterja kasneje vprašal, zakaj tak postopek, mi je dejal, da so se odločili za ekskluzivo in da so na to ponosni.

Pri nas si česa takega ne more privoščiti nobeno društvo, ampak smo veseli vsakogar, ki se nam želi pridružiti.

Redne tedenske sestanke imajo v že omenjeni kavarni. Vsak teden imajo kako predavanje bodisi v Power Pointu ali na prikazu albumskih listov. Je pa kar treba čakati, da prideš na vrsto.

Dr. Walter Hamilton in avtor tega prispevka pred dunajskim Parlamentom

Na začetku me je v imenu kluba pozdravil Wolfgang Schubert, ki je pri Vindoboni zadolžen za organizacijo predavanj (*njegovo knjigo o listkih za priporočeno pošto smo VNF že predstavili*).

Vir: <https://www.adkon.at/albums/vindobona/>

Moje predavanje je trajalo v skladu s predhodnim dogovorom eno uro (običajen čas) in je seveda potekalo v nemščini, vendar s slovenskim pozdravom in zaključkom; tudi prosojnice so bile v nemščini. Bile so nekoliko predelane od slovenske verzije, saj sem dal več poudarka uporabi Verigarjev v Avstriji, tako na Koroškem kot Štajerskem. Sem pa opozoril poslušalce, da gre le za osnovno predavanje o Verigarjih in da se nekaterih stvari (taksativno sem jih predstavil na koncu) ne bom dotaknil.

Poslušalcev je bilo nekoliko manj kot običajno, pa ne zaradi teme, ampak dejstva, da je ob približno istem času potekala nogometna tekma med Avstrijo in Francijo in so nekateri ostali doma. So pa tisti, ki so me poslušali, zaključek pospremili z aplavzom, pa skoraj vsi, vključno s predsednikom kluba Güntherjem Stellwagom vred, so se mi osebno prišli zahvaliti.

Z Walterjem smo so pogovarjali že o mojem morebitnem naslednjem predavanju kakor o dodatnih prispevkih za njihovo barvno revijo »Vindobona Nachrichten«, ki v formatu A4 izhaja trikrat

letno. Poleg tega imajo dobro spletno stran, nekajkrat letno pa se dobivajo ob predavanjih tudi v neki drugi kavarni (*Café Landtmann*), kjer imajo skupno večerjo, ne pozabijo pa tudi na vsakoletno prednovoletno druženje.

Naslednji dan smo si (z mano je bila še moja žena) z Walterjem ogledali še Parlament in Nacionalno knjižnico, ostali ogledi pa so zaradi vročine (32 stopinj Celzija) odpadli. Vsi skupaj smo bili že precej utrujeni, saj nihče od nas ni ravno rosno mlad.

Vir:

<https://www.facebook.com/groups/114734589083902/>

Povzetek

V svojem prispevku obravnavam moje predavanje o Verigarjih pri najstarejšem dunajskem filatelističnem društvu Vindoboni, ustanovljenem leta 1880, ki je potekalo v nemščini 17. junija 2024, kakor tudi o pogojih sprejemanja novih članov v ta klub, pri čemer so zelo zahtevni.

Summary

In my article I deal with my presentation on Chainbreakers, Slovenia's first stamps after WWI, on June 17th in German at Austria's oldest philatelic Club, founded in 1880 in Vienna as well as admittance of new members who have to meet several conditions.

bostjan.petauer@siol.net

Boštjan Petauer FRPSL

90. obletnica FD Ljubljana

Letos praznuje naše društvo 90. obletnico svojega obstoja in je najstarejše ves čas delujoče društvo na ozemlju današnje Republike Slovenije.

Filatelistično društvo Ljubljana (FD) je bilo ustanovljeno 21. marca 1934 kot Filatelistični klub (FK) Ljubljana v gostilni Činkole na Poljanski cesti.

Nastalo je na pobudo mlajših članov Slovenskega filatelističnega društva (ustanovljenega leta 1919 in ukinjenega leta 1977, ko je umrl zadnji član), ki v okviru prejšnjega društva niso našli dovolj možnosti za uresničitev svojih ambicij. Številčno se je hitro večalo in je kmalu močno preseгло število članov Slovenskega filatelističnega društva.

Klub je nastal je na pobudo iniciativnega odbora, ki so ga sestavljali Skočir, Božo Ham in inž. Karel Marne, ki je postal tudi prvi predsednik kluba. Med ustanovnimi člani so med drugim bili: Pavle Anderlič, Božo Ham, Janko Fili, Kamilo Peče, Herta

Prinčič, Rajko Prinčič, Vojadin Zelenik in Rado Vidmar.

Krožki kluba so delovali v Kranju, Kamniku, na Jesenicah in Vrhniki.

Le dobra štiri leta po ustanovitvi in eno leto po vsejugoslovanski filatelistični razstavi (Zefiz) leta 1937 v Beogradu je Filatelistični klub Ljubljana organiziral razstavo znamk. Razstava se je odvijala med 6. in 11. avgustom 1938 v prostorih tedanje Državne trgovske akademije na Bleiweisovi (danes Prešernovi) cesti. Kasneje je klub pripravil ali pa sodeloval pri pripravi še več filatelističnih razstav.

Medvojno delovanje

FK Ljubljana je kot edini slovenski klub deloval tudi za časa okupacije, tako italijanske kot nemške. Med vojno je FK

Ljubljana nabavljal znamke za svoje člane direktno na poštnem uradu in jih z izročilnico izdajal svojim članom.

Povojno delovanje

FK Ljubljana je 12. avgusta 1945 sprejel svoja pravila, na podlagi katerih je minister za notranje zadeve Zoran Polič odobril delovanje kluba. Pravila so bila zelo podrobna. To je bila prva javna listina kluba.

Klub se je številčno hitro večal, saj je npr. 8. maja 1949 štel že 1016 članov.

Tudi po drugi svetovni vojni je FK Ljubljana nabavljal za svoje člane znamke na Pošti in jim izdajal potrdila o njihovi pristnosti. Člani so imeli možnost preko kluba nabaviti tudi serijo s pretiskom Trsta. Kasneje so lahko člani dobivali preko kluba tudi znamke Cone B, ki v Jugoslaviji niso bile v prosti prodaji.

Filatelistična zveza Ljudske Republike Slovenije je bila ustanovljena 24. julija 1949, kar je vzpodbudilo ustanavljanje novih klubov.

Tako so člani FK Ljubljana ustanovili nova društva Triglav (avtor tega prispevka je bil zadnji predsednik FK Triglav), Filatelistično društvo PTT – (P)ošte

(T)elegrafa in (T)elefona ter Filatelistično društvo 27. april. Člani kluba so organizirano prejeli serije znamk, kar je bilo za nečlane tedaj težko (zaradi ključnih znamk, (nem. »Sperrwerte«), ki jih na poštah ni bilo mogoče dobiti.

Omejitve pri nakupih znamk, ki jih je vpeljala država (npr. ta, da se tri mesece po izdaji ni smelo pošiljati novitet v tujino, medtem pa je državna firma že oskrbela tuje trgovce z njimi, marsikdaj pod nominalno vrednostjo), so bile odpravljene šele v začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja. Takrat se je tudi število članov društva precej zmanjšalo. Distribucijska služba Filatelističnega društva Ljubljana je delovala vse do začetka novoustanovljene samostojne države Republike Slovenije.

FK Ljubljana je slovel tudi po organizaciji javnih strokovnih predavanj. Imel je redna društvena nedeljska srečanja, ki so se jih udeleževali tudi nečlani kluba iz različnih krajev, tudi iz tujine.

Filatelistični klub Ljubljana se je ob petdesetletnici leta 1984 na slavnostni seji preimenoval v Filatelistično društvo Ljubljana. Društvo je tedaj imelo 350 članov, od tega 70 mladincev.

Med društvene dejavnosti sodijo tudi strokovna predavanja. Letos je predsednik društva FD Ljubljana mag. Boštjan Petauer pripravil zanimivo predavanje o prvih poštah na svetu.

Ena od najpomembnejših dejavnosti FD Ljubljana je izdajanje *Filatelističnega zbornika*, ki naj bi pospeševal filatelijo v Sloveniji nasploh, razvijal filatelistično kulturo, poživil vzgojno-izobraževalno delo v mladinskih krožkih in ohranjal raziskovalna prizadevanja filatelistov v Sloveniji in v zvezi s Slovenijo. Do danes je bilo izdanih že 34 številk tega glasila, ki zadnja leta izhaja vsako leto.

Od leta 2016 izhaja ob mednarodnih filatelističnih srečanjih FD Ljubljana tudi četrtletnik *Filatelistični vestnik*.

Člani društva so bili pobudniki za organiziranje 1. sejma zbirateljstva COLLECTA 2007, ki je bilo sprva na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, zadnja leta pa gostuje v Cankarjevem domu. Leta 2023 je potekal že 17. Mednarodni sejem zbirateljstva Collecta 2023. V organizacijskem odboru je naš član, ki na sejmu pripravi tudi priložnostno filatelistično razstavo.

Poleg rednih nedeljskih srečanj društvo vsako leto organizira štiri mednarodna filatelistična srečanja v Dijaškem domu na Taboru v Ljubljani.

Od oktobra 2008 se redna nedeljska srečanja odvijajo na Bravničarjevi 13/I v prostorih Šahovske zveze Slovenije, katere kolektivni član je.

Pred tem je društvo imelo srečanja v Delavskem domu na Gosposvetski cesti, v Šestici, na Trubarjevi, v gostilni Keršič, hotelih Slon, Bellevue, Ilirija, Dijaškem domu na Taboru in nekaj časa celo pri Šternu na Ježici.

Nekateri naši člani društva so vpeti tudi v mednarodno filatelistično okolje, saj so včlanjeni v druga filatelistična društva doma ali v tujini (v Avstriji, Avstraliji, Italiji, Nemčiji, Švici in Veliki Britaniji), nekateri izmed njih objavljajo svoje prispevke tudi v filatelističnih glasilih, ki izhajajo v Italiji, Veliki Britaniji in Avstriji.

Med člani društva sta tudi dva mednarodna (FIP) in en nacionalni sodnik.

V svoji sredini imamo člana, ki tajnik FEPA (Evropska zveza filatelističnih zvez), dejaven pa je tudi v treh regionalnih organizacijah, katerih članica je FZS, poleg tega je član FIP komisije za poštne celine. Eden je tajnik sekcije FIP za maksimafilijo.

Kot avtorska dela posebne vrste štejejo tudi filatelistične zbirke v obliki eksponatov ter filatelistične literature, za katere so člani prejeli praktično vse vrste mednarodnih priznanj.

Za svoje organizacijsko ali drugačno delo so člani društva prejeli številna priznanja. Trenutno imamo več razstavljalcev na vseh ravneh razstav od domačih, regionalnih do evropskih in svetovnih.

Tudi v okviru *Filatelističnega ekspertiznega servisa (FES)* pri FZS sodeluje več članov društva, eden izmed njih je hkrati tudi njegov koordinator.

Društvo občasno sodeluje s Pošto Slovenije pri predstavitvah novih znamk.

Več članov se ukvarja tudi s prodajo in nakupom filatelističnega gradiva in tako

omogoča članom in drugim zainteresiranim zbiralcem dopolnjevanje filatelističnih zbirk.

Društvo oskrbuje več filatelističnih krožkov z brezplačnim filatelističnim gradivom (znamkami, kuvertami, albumi, publikacijami in priborom).

Društvo sodeluje pri ocenjevanju društev, ki vsaki dve leti poteka v okviru FZS. V zadnjih letih se je vedno uvrstilo med prve tri, občasno tudi na prvo mesto.

Društvo je za svoje delo prejelo več priznanj, med drugim tudi priznanje FEPA za najboljšo filatelistično društvo v Evropi v letu 2018.

Precej več o zgodovini društva, njegovemu današnjemu delovanju in

delovanju nekaterih naših članov izven FD Ljubljana, tudi poimensko, si zainteresirani bralci lahko ogledajo na prenovljeni spletni strani društva: <https://fd-ljubljana90.blogspot.com/>

Povzetek

V prispevku obravnavam zgodovino društva od njegove ustanovitve do današnjih dni. Na koncu dodajam poglavje o društvu danes, kar ni bilo objavljeno še nikjer prej.

Summary

In my article I deal with the history of PC Ljubljana from its founding 90 years ago. At the end I add a chapter on today's activity of the club and its members which has not yet been published anywhere.

Literatura in viri

1. Uredniški odbor, Ob 50 letnici Filatelističnega kluba Ljubljana, Filatelistični Zbornik FD Ljubljana II/1984
2. Turk I, Ob sedemdesetletnici Filatelističnega društva Ljubljana, Filatelistični Zbornik FD Ljubljana XII/2004
3. Almanah FZS 2009, Ob 60-letnici FZS, Ljubljana 2009
4. Filatelistično društvo Ljubljana https://fd-ljubljana.blogspot.com/p/odrustvu_27.html
5. Osebni arhiv avtorja
6. Spomini avtorja

Leta 2019 je društvo prejelo visoko priznanje za najboljšo evropsko filatelistično društvo v letu 2018.

bostjan.petauer@siol.net

Janez Cerkvenik

»Zdrav duh v zdravem telesu«

S to razstavo smo člani Filatelističnega društva Lovro Košir Škofja Loka obeležili dva jubileja: 70. obletnico igranja košarke in 70 let taborništva v Škofji Loki.

V Osnovni šoli Ivana Groharja Škofja Loka smo v avli šole postavili 32 enookenskih vitrin, kjer so bile predstavljene filatelistične zbirke 11 članov in mladincev na temo šport (košarka, olimpijski simboli, nogomet, baseball, atletika in kolesarstvo), vse športne panoge, ki so bile nekoč in so še danes vodilne v naši občini. Taborništvo pa smo predstavili v štirih vitrinah, dve na temo »Škofjeloška učna pot,« v dveh pa »Skavti in taborniki v svetu in doma«.

Odprte razstave Zdrav duh v zdravem telesu v avli Osnovne šole Ivan Grohar Škofja Loka z nagovori Marka Primožiča, ravnatelja šole, Primoža Čebulja, tajnika FZS in Avgusta Hartmana, predstavnika veteranov Košarkarskega kluba Škofja Loka. V kulturnem programu je nastopil šolski glasbeni trio.

Verjetno se bo marsikdo vprašal, zakaj smo se odločili za obeležje teh dveh dogodkov s filatelistično razstavo? Odgovor je naslednji. Prvi začetki igranja

košarke v Škofji Loki segajo že v leto 1936, ko je s. Angela Bahovec, uršulinka in učiteljica telesne vzgoje na škofjeloškem gradu, postavila prvi koš in deklice dekliške šole so začele vanj metati žogo. Pravila te nove igre – košarke in žogo je učiteljica prinesla iz Londona. Druga svetovna vojna je te prve začetke košarke v Škofji Loki prekinila vse do leta 1953, ko je oficir JLA, kapetan Katič, ob nogometnem igrišču v Puštalu postavil leseno konstrukcijo koša, ob katerem so se začeli zbirati nekdanji dijaki škofjeloške gimnazije in se seznanjali z osnovami igranja košarke. Kmalu za tem je bila postavljena tudi tabla s košem na steni v stari telovadnici današnje Osnovne šole Škofja Loka-Mesto. Leta 1953 je dijak Ivan Hafner pripravil načrt za konstrukcijo košev za prvo igrišče, prekrito še z ugaski (lešem) ob nogometnem igrišču v Puštalu.

Nova igra je privabila vse več škofjeloških študentov in zlasti gimnazijcev, ki so tudi že začeli s prijateljskimi tekmami. Prvo uradno tekmo smo loški košarkarji odigrali leta 1954 v Litiji, takrat še kot košarkarska sekcija TVD Partizan Škofja Loka, zato je to leto začetek tekmovalnega igranja košarke v Škofji Loki.

Začetek taborništva v Škofji Loki pa tudi sega v leto 1954. In zakaj smo oba jubileja (košarko in taborništvo) povezali skupaj v eni razstavi? Odgovor je zelo preprost, ker je šport tista točka, ki ju povezuje,

poleg tega pa taborništvo uči mlade še osnov sobivanja človeka v naravi.

Na zgoraj omenjeni filatelistični razstavi je bila v kar 13 enookenskih vitrinah predstavljena košarka na raznolikem filatelističnem gradivu, kjer ne manjka tudi košarkarskih motivov invalidov na vozičkih, ki imajo svoja tekmovanja, med drugimi na paraolimpijskih igrah. Na 208 razstavnih A4 listih so bili prikazani spominski ovitki različnih regionalnih prvenstev v košarki, evropskih in svetovnih prvenstev ter olimpijskih iger.

Košarka je postala olimpijski šport leta 1936 na olimpijadi v Berlinu. Na naši razstavi je bila prikazana ilustrirana dopisnica s te olimpijade.

Prvi košarkarski motiv na poštni znamki je bil upodobljen leta 1934 na filipinski znamki, ko je bilo na Filipinih azijsko regionalno tekmovanje in ko je bilo to ozemlje še pod jurisdikcijo ZDA, zato je to znamko izdala pošta ZDA.

Prvi košarkarski motiv na poštni znamki (leto 1934)

Največ znamk z motivi košarke so izdale države Južne Amerike (Čile, Brazilija, Mehika, Ekvador, Argentina), ker so te države organizirale največ regionalnih in drugih tekmovanj v košarki (svetovna prvenstva, vseameriške igre) in tudi olimpijade.

Zbirka »Košarkarski motivi na znamkah« pisca tega sestavka, prikazana na tej razstavi, ki je bil v letih 1954-1964 sam aktivni košarkar, obsega praktično vse pomembnejše filatelistično gradivo od leta 1934 dalje do leta 2005, ko so v

Beogradu organizirali evropsko prvenstvo v košarki. Zato je ta filatelistična zbirka zanimiva kot celota in ne le njeni posamezni kosi, saj predstavlja neko zaključeno celoto s predstavitvijo vseh elementov košarkarske igre, različna regionalna tekmovanja (evropska, južnoameriška, azijska, afriška) in olimpijade leta 1936, ko je bila košarka sprejeta v družino olimpijskih športov. En del te filatelistične zbirke pa je posvečen tudi Evropskemu košarkarskemu prvenstvu za mladinke leta 2002, ki ga je z velikim uspehom organiziral Košarkarski klub Škofja Loka.

Evropsko košarkarsko prvenstvo za mladinke leta 2002 v Škofji Loki

Matjaž Metaj je predstavil zbirko »Olimpijski simboli«, kjer je prikazal gradivo, povezano z olimpijskimi igrami: olimpijski ogenj, olimpijska zastava, olimpijski krogi in olimpijske medalje.

Iz zbirke Olimpijski simboli

Vinko Novak je pripravil zbirko »Kolesarstvo« s celovitim prikazom zgodovine kolesa (»bicikla«) in vseh najpomembnejših kolesarskih dirk po svetu (Tour de France, Giro d'Italia, Vuelta v Španiji itd.).

Iz zbirke »Bicikel« (zgodovina kolesarstva)

Od mladinskih zbir pa sta izstopali zbirki »Zadetek v mreži« Primoža Beričiča, ki je na dveh mednarodnih filatelističnih razstavah Europhila 2022 (Vaasa, Finska) in Multilaterale 2023 (Koper) prejela veliko

Iz zbirke Zadetek v mreži (nogomet)

srebrno odličje ter eksponat Tevža Beričiča na temo »Baseball«, ki je na meddruštveni razstavi Fimera 2023 v Trbovljah prejel pozlačeno medaljo.

Del zbirke Baseball

Vrednota vseh naštetih filatelističnih zbir je zlasti v tem, da jih je v Sloveniji malo, druga pa njihov koncept, ki je primeren tudi za nastopanje na mednarodnih in meddruštvenih tekmovalnih razstavah.

Fotografije je prispeval Srečko Beričič.

cerkvenik.janez@gmail.com

Poštarski vic

Mama: "Veš kaj, hčerka! Videla sem te, kako si zjutraj na stopnicah poljubljala novega poštarja."

Hčerka: "Oh, mami, dober prijatelj mi je za Valentinovo poslal ducat poljubov po pošti, pa mi jih poštar ni mogel drugače izročiti."

Stanislav Čičerov

In memoriam – Dalibor Stoviček

Aprila smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od Daliborja Stovička (1935 – 2024), dolgoletnega člana FD Ljubljana, ki je zadnjih 5 let preživel v Domu starejših občanov v Kamniku. Prebival je v lastni sobi, v njej pa je bila poleg običajne, za domove starejših občanov značilne opreme, tudi velika omara z albumi znamk in fotografij. Hčerka je poskrbela, da so ga prijateljice znamke lahko spremljale do zadnjih trenutkov zemeljskega bivanja.

Znamke je začel zbirati zelo zgodaj in že pri šestnajstih letih je prejel pohvalo Filatelistične zveze Slovenije. Kot rojen Parižan je navdušeno zbiral znamke Francije, posebej so ga zanimali naši poštni žigi in poštne celine, katerim se je intenzivno posvetil leta 1969. S poštno zgodovino se je nekaj časa ukvarjal tudi profesionalno kot vodja Enote PTT pri Loškem muzeju v Škofji Loki.

Dalibor Stoviček je bil filatelista *par excellence*; filatelija je bila pomemben del njegovega zanimivega, občasno tudi trpkega življenja. Širila mu je obzorja in omogočala nova poznanstva.

Prva leta izhajanja Filatelističnega zbornika FD Ljubljana je bil član uredniškega odbora, nato pa je lektoriral

še njegovo enajsto in dvanajsto številko. V četrtem zborniku je leta 1987 objavil seznam pomožnih pošt na Slovenskem, v soavtorstvu z Albertom Murnom pa je napisal strokovni članek o poštinih žigih Škofje Loke.

Sodeloval je pri pripravi vrste filatelističnih razstav in preostalih akcij s področja filatelije.

Dalibor Stoviček je bil vse svoje aktivno življenje pomemben član slovenske filatelistične srenje, vendar nikoli v njenem ospredju. Tako tudi ni doživel časti, da bi mu Filatelistična zveza Slovenije na predlog FD Ljubljana podelila svoje odličje, medaljo Lovrenca Koširja, ki jo je leta 1977 oblikoval njegov stric, akademski kipar Vladimir Stoviček.

Dalibor Stoviček prejema 22. septembra 1984 iz rok Alberta Murna, predsednika FD Lovro Košir, Škofja Loka, priznanje za pomoč pri organiziranju Republiške filatelistične razstave v Škofji Loki (foto Igor Modic).

Matevž Žugelj

Mladi upi filatelije

Pota do zanimanja in do zbiranja znamk so zelo različna. Nekdo se sreča s filatelijo že v rani mladosti, druge pa pritegne ta konjiček v zrelih letih.

Učenci Podružnične osnovne šole Šmartno v Rožni dolini so se z znamkami in s filatelijo seznanili že na razstavi *Šmartno skozi čas in filatelija*, ki je bila lani novembra v tamkajšnjem domu krajanov.

Ker je bil izražen velik interes, da razširijo svoje znanje na področju filatelije, so se letos v petih skupinah (11 do 12 učencev v skupini) udeležili filatelistične delavnice.

Le ta se je izvajala 24. 4. 2024 v prostorih POŠ Šmartno v Rožni dolini. Z velikim zanimanjem in neposredno otroško radovednostjo so spremljali različne tematike delavnice, kot so: zgodovina znamk od Lovrenca Koširja do "čisto" slovenskih znamk; načini zbiranja znamk; filatelistični pribor (lupa, pinceta, album...), potek izdelave znamke; tematika na znamkah itd.

Ena od skupin učencev

Preizkusili pa so se tudi v tem, kako se znamke odlepijo s pisma, kako se sušijo in likajo, kako se vstavljajo v album ter kako se ustvarjajo zbirke. Ob vsem tem pa smo skupaj še obnavljali znanja o živalih, rastlinah, pomembnih osebnostih – skratka o tematikah, ki so predstavljene na posameznih znamkah.

Za uspešno udeležbo na delavnici so učenci prejeli in domov odnesli nekaj znamk in ovitkov prvega dne, da bodo lahko doma znamkam in zbirateljstvu posvetili svoj prosti čas – čas za nov hobi.

Za konec pa še skupinska fotografija

zugelj.matevz@gmail.com

Bojan Bračič

Predstavitev znamk Rastline Pohorja

V marčevskem sklopu je Pošta Slovenije letos v seriji Rastlinstvo izdala štiri znamke, ki predstavljajo nekaj tipičnih predstavnic Regijskega parka Pohorje.

Tako so bile znamke tudi napovedane v programu za leto 2024.

Ker pa se je z ustanavljanjem omenjenega regijskega parka zapletlo, je serija dobila ime, kot je zapisano v naslovu.

Filatelistično društvo Maribor že dalj časa dobro sodeluje z Botaničnim vrtom v Pivoli, ki spada pod okrilje Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru, zato smo se hitro dogovorili za predstavitev znamk v prostorih gradu Hompoš, ki ga mnogi poznajo pod imenom Pohorski dvor, kjer sicer domuje omenjena fakulteta.

Glavni iniciator dogodka, član FDM dr. Jože Nemeč, je že teden pred predstavitvijo v prostorih fakultete pripravil priložnostno razstavo, na kateri je prikazal vse izdaje *Flora* nekdanje skupne države in vse, kar je v zvezi s to temo izdala Pošta Slovenije.

Zaposlene na fakulteti in študente je s tem hkrati opozoril in povabil na načrtovani dogodek. Razstava je ostala na ogled še mesec po predstavitvi.

V četrtek, 28. marca 2024, smo dogodek izpeljali. Poleg članov FDM je sodelovala Pošta Slovenije, ki je dogodek podprla s promocijskimi mapicami in kot je običaj ob takih dogodkih, z nekaj albumi prvih izvodov znamk marčevskega izida.

Pred samo predstavitvijo je dr. Jože Nemeč zainteresiranim v krajšem obhodu razkazal grad Hompoš.

Na svečanosti je prisotne kot domačin najprej pozdravil dr. Andrej Šušek, vodja Botaničnega vrta v Pivoli. V imenu FDM je vse pozdravil dr. Jože Nemeč, v imenu FZS pa predsednik Bojan Bračič, ki je kot pooblaščenec Pošte Slovenije ob koncu razdelil nekaj albumov s prvimi izvodi znamk. Meta Pivec iz Botaničnega vrta je opisala in razložila vse o rastlinah, prikazanih na znamkah in na koncu pripravila projekcijo 20-minutnega filma o

V predavalnici Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru so nam prijazni organizatorji nudili odlične pogoje za predstavitev novih poštних znamk. Foto: Jože Nemeč.

Dr. Jože Nemeč med pozdravnim nagovorom.

Foto: Milko Linec.

Lovrenških jezerih, ki so del načrtovanega Regijskega parka Pohorje. Ves program je vodila članica FDM Staša Prah, ki je povezovalna besedila obogatila s pesmimi Minattija, Kajuha, Aškerca, ker se za poseben kulturni program nismo uspeli dogovoriti.

Voditeljica prireditve Staša Prah.

Foto: Jože Nemeč.

Po končani predstavitvi so bili prisotni pozvani na druženje ob souvignonu in renskem rizlingu s posestva na Meranovem, jabolčnem soku in krljih. Škoda le, da se prijetnega dogodka ni udeležilo več ljudi, ampak ...

bojan.bracic@triera.net

Iščemo poštne žige Prebolda in Šempetra

V FD Žalec odlično sodelujemo tudi z dvema mladinskima filatelističnima krožkom v Žalcu in Preboldu. Mladi filatelisti večinoma zbirajo samo znamke, manj pa se jih navdušuje nad poštno zgodovino.

Ker menimo, da je nepisana „dolžnost“ zbiralcev v društvu, da ohranjamo lokalno zgodovino, smo pričeli v šolskih društvih zbirati tudi vse vrste poštних žigov ter ostalega filatelističnega

gradiva, povezanega z domačim krajem. Radi bi, da bi tako na šolah v krožkih nastala stalna zbirka, ki bi jo z leti nadgrajevali. Če imate kakšen kos gradiva omenjenih krajev, ki ga ne potrebujete več, se seveda priporočamo zanj. Če se pa ne morete ločiti od njega, bomo veseli tudi vsakega skena, ki ga pošljite na naslov urednika Nove filatelije:

veni.ferant@gmail.com

Veni Ferant

Razstava kaktusov

V Botaničnem vrtu v Ljubljani so za razstavo o kaktusih združili moči člani Društva prijateljev kaktusov Slovenije in Filatelističnega in numizmatičnega kluba Celje.

Ob 50-letnici Društva prijateljev kaktusov Slovenije sta nekdanja gimnazijska sošolca prišla na idejo, da bi pripravila skupno razstavo, kjer bi bilo na enem mestu mogoče videti kaktuse kot rastline in zraven še kaktuse, prikazane na filatelističnem gradivu.

Tako je Dalibor Salobir s kolegi iz Društva prijateljev kaktusov Slovenije pripravil zanimivo razstavo, kjer si je bilo na velikih plakatih možno ogledati del zgodovine društva in najznačilnejše kaktuse, ki so jih člani društva razstavili tudi „v živo“. Celjski filatelista Tone Petek pa je predstavil filatelistično zgodbo o teh zanimivih rastlinah v kar osmih vitrinah. Tako je bilo dobro poskrbljeno za ljubitelje teh atraktivnih rastlin in marsikateri obiskovalec je bil navdušen nad možnostjo ogleda tako rastlin kot tudi filatelistične zbirke na enem mestu.

Tako je Tone Petek spet prijetno presenetil z novo filatelistično razstavo s tematsko vsebino, ki je pritegnila pozornost marsikaterega obiskovalca Botaničnega vrta.

Žal se tokrat ni mogel udeležiti odprtja te razstave, da bi se lahko prepričal o uspešnosti te skupne razstave. So pa o razstavi podrobneje pisali nekateri mediji, med njimi tudi Nedeljski dnevnik.

Pri postavitvi te filatelistične razstave sva sodelovala Matevž Žugelj (FNK Celje) in Veni Ferant (FD Žalec), kar znova potrjuje odlične odnose med obema kluboma.

Ob postavitvi razstave 19. aprila 2024

veni.ferant@gmail.com

Veni Ferant

Novice iz Doline zelenega zlata

V moji mladosti je bila v naši dolini popularna pesem „Od Celja do Žalca je ravno polje ...“ Časi so se spremenili, še vedno pa ostaja zgledno sodelovanje med celjskimi in žalskimi filatelisti.

Tako so letos v Celju pred kulturnim praznikom podelili vsakoletna priznanja za dosežke na kulturnem področju. Med nagrajenci, prejemniki priznanj „Celjske zvezde“ je bil tudi dr. Bojan Himmelreich, član FNK Celje in tudi FD Žalec.

Priznanje je prejel za dva izstopajoča projekta v zadnjih letih: za pregledno razstavo „Je bilo v Celju dovolj mostov?“ ter za razstavo „Filatelija v arhivih, arhivi v filateliji“ ob 100-letnici filatelije v Celju. Več o tej razstavi je bilo objavljeno v NF 2-2023, stran 43.

V obeh društvih (klubih) smo bili veseli in ponosni na nagrajenca, ki svoj pečat daje tudi na filatelističnem področju.

Hkrati pa je prejeto priznanje dokaz o tem, da je uspešno delo v filateliji lahko v javnosti opaženo in nagrajeno tudi na lokalnem področju. Saj vemo, da je prepoznavnost najtežje pridobiti doma.

Junija letos pa je urednik Nove filatelije prejel priznanje „Naša Slovenija 2024“, ki ga podeljuje gibanje „Kultura-Natura“. Tokratna prireditev je bila že 12. po vrsti, letos pa so priznanja podelili v vasi Sveče na avstrijskem Koroškem.

V obrazložitvi so zapisali: „Gospod Veni Ferant je marsikaj: pevec, filatelista, zbiratelj razglednic, kronist in interpret kulturne dediščine, urednik filatelističnih publikacij in še kaj. Kot tak je oblikoval vrsto razstav o tem in onem iz doline zelenega zlata, še posebej o hmelju in pivu. Pomembno se zdi, da svoje veliko znanje in bogato dokumentarno zapuščino fotografij in nekdanjih razglednic predstavlja in prenaša na mlade, še posebej na šolarje.“

Dr. Bojan Himmelreich, avtor odmevne razstave v Zgodovinskem arhivu Celje. Vir: Arhiv ZAC.

Veniju Ferantu sta priznanje podelila dr. Herta Maurer – Lausegger, predsednica komisije ter Slavko Mežek, predsednik gibanja Kultura-Natura Slovenija.

veni.ferant@gmail.com

Slovenske poštne znamke tudi na spletu

Obiščite Deželo znamk na www.dezelaznamk.si, kjer lahko kupite slovenske poštne znamke in filatelistične izdelke.

 Pošta Slovenije
Zanesljivo z vami!